

50 godina
smučanja
na Palama

Milan
Zdrále

Bilješka o piscu

Milan Ždralje, novinar »Oslobodenja« rođen u Kalinoviku. Potiče iz radničke porodice. Novinarstvom se počeo baviti u Sportskoj rubrici »Oslobodenja« gdje je doživio i prve korake afirmacije.

Bio je izvještač »Oslobodenja« na velikim sportskim takmičenjima od kojih treba posebno izdvojiti svjetska fudbalska prvenstva u Argentini 1978. i Španiji 1982. godine. Prateći fudbalske događaje, izvještavao je sa utakmica iz Južne Amerike, Azije, Afrike i Evrope.

Sportskom publicistikom počeo se baviti kao novinar »Oslobodenja« 1979. godine. Do sada je objavio četiri knjige – »Velemajstor s Koševa«, »Zvjezdani trenuci bosanskohercegovačkog sporta«, »Željezničar 1921 – 1981.« (koautor), »50 godina smučanja na Palama«. Sa Brankom Tomićem priprema knjigu »75 godina fudbala u Bosni i Hercegovini«.

Objavio je niz prigodnih publikacija povodom značajnih sportskih događaja. U Listu »Oslobodenje« zapažen je po sportskim komentarima, serijama, feljtonima...

Milan Ždrale

50 godina
smučanja
na Palama

Sarajevo, decembar 1983.

Izdavač: Smučarski klub »Romanija«

Za izdavača: Zvonimir MILETIĆ

Autor: Milan ŽDRALE

Recenzenti: Boro RADOSAVLJEVIĆ

Marinko MIHOJEVIĆ

Lektor: Miroslav JANKOVIĆ

Tehnički urednik: Zlatan ČEHAJIĆ

Fotografije: Iz klupske dokumentacije

1 Danilo KRSTANOVIĆ

Redakcioni odbor:

Zvonko Miletić, predsjednik

Marinko Mihojević

Veljko Cvjetković

Mile Guja

Zdravko Mićević

Milorad Vladičić

Branko Ćečar

Ina Stilinović

Alija Jahić

Momčilo Lučić

Mensud Briga

Miroslav Goreta

Budo Vuković

Stampa: NIŠRO »Oslobodenje«, OOUR/ Stamparska

djelatnost

Za štampariju: Ing. Petar SKERT

Predgovor

Još do prije godinu-dvije jedva da smo mogli naći kakvu brošuru, knjižicu, pa rijetko i zapis koji se odnosio na bosanskohercegovačko, pa i jugoslovensko smučanje, njegov istorijat i razvoj. Povjeravanje Sarajevu organizacije XIV zimskih olimpijskih igara podstaklo je i mnoge smučarske klubove, smučarske saveze, sportske redakcije i izdavačke kuće da i na ovom planu daju svoj doprinos pripremama Zimskih olimpijskih igara.

Tek kada su hroničari začeprkali po, istina, siromašnim klupskim i arhivama saveza, ali i po bogatijim privatnim arhivama smučarskih entuzijasta, vidjelo se da počeci smučanja u Bosni i Hercegovini sežu i do početaka ovog vijeka, da objekti i smučarska takmičenja na Jahorini, Palama i Trebeviću imaju svoju bogatu predratnu tradiciju. U kratkom vremenu pojavile su se knjige »Tragom smučarske staze«, »Križajeva škola skijanja«, »Bijele arene«, »Olimpijske staze«, »Vodič kroz zimske sportove«, »Olimpijski korijeni«, a evo sada i ova »50 godina smučanja na Palama«.

Knjiga na slikovit način predstavlja Pale, kolijevku bosanskohercegovačkog smučarstva, od prvih organizovanih smučarskih kurseva 1933. godine, do današnjih dana i Smučarskog kluba »Romanija«, već nekoliko godina najuspješnijeg jugoslovenskog kluba u biatlonu i jednog od najuspješnijih smučarskih klubova u Bosni i Hercegovini.

Naš prvi i jedini, do sada, smučarski olimpijac Ajdin Pašović, u stvari i jedini takmičar u smučarskim disciplinama iz Bosne i Hercegovine na Zimskim olimpijskim igrama, dobiće, gotovo je sigurno, na ovim XIV ZOI dvojicu kolega, Tomislava Lopatića i Zorana Čosića, biatlonce. Sva trojica su potekli, a posljednja dvojica su i sada članovi SK »Romanija«.

To govori koliko je ovaj smučarski klub neraskidivo vezan za istorijat bosanskohercegovačkog smučarstva i koliki je, uostalom, doprinos »Romanije« u mukotrpnom, ali sa ponosom građenom putu do XIV zimskih olimpijskih igara. U taj uspješan hod bosanskohercegovačkog smučarstva uz ostale, uložen je trud i ljubav nebrojenih paljanskih smučarskih entuzijasta, takmičara, ali ne smiju se zaboraviti ni sudije, priredivači staza, vrijedni organizatori sa kojima Pale i SK »Romanija« nisu nikada oskudijevali.

Posebno priznanje zaslužuje SK »Romanija« za njegovanje i postignute rezultate u klasičnim disciplinama, naročito biatlonu i trčanju. U posljednje četiri godine ovaj klub se rezultatima u ovim, još ne tako atraktivnim, ali nadasve korisnim disciplinama, uvrstio u sam vrh jugoslovenskog smučarstva.

U kidanju od zaborava ovih pet decenija smučanja, druženja, rekreatije, takmičenja, medalja, nepreglednih bijelih terena, ali, prije svega, i plejade imena koja su tome doprinijela, ova knjiga, koja se pojavljuje, simbolično, baš uoči XIV Zimskih olimpijskih igara, u čijoj će se neposrednoj organizaciji, a eto, opet, i u takmičenju, naći mnogi paljanski aktivisti i takmičari, ima posebnu vrijednost i zaslužuje puno priznanje upućeno izdavačima i autoru.

Muhamed ABADŽIĆ

Razvoj smučanja u svijetu i kod nas

„... Mada se sa sigurnošću ne može reći da je smučanje staro koliko i ljudski rod, ni to nije baš previše daleko od istine. Naime, prema pronađenim pećinskim crtežima, a i nekim sačuvanim predmetima iz kamenog doba, ustanovljeno je da su se stanovnici sjevernih dijelova zemaljske kugle za kretanje po snijegu služili nekim predmetima, koje su pričvršćavali na obuću.

Najstarija sačuvana »skija« pronađena je u Hotingu u Švedskoj i prema procjenama stara je oko 4.500 godina. Najstariji crtež skija pronađen je u jednoj pećini u Norveškoj, a potiče negdje oko dvijeh hiljadite godine prije naše ere. Nešto mlađi crteži otkriveni su i u pećini na obali rijeke Vig, u blizini Bijelog mora, te u Salavrugu, u jednoj pećini na obali jezera Onega.

Danski hroničar Sakso Gramatikus spominje smučare u 3. vijeku, a ovaj sport prisutan je i u najstarijim finskim narodnim pjesmama. Zatim, tu su bilješke vizantijskog istoričara Prokopija, koji je zabilježio da su skije upotrebljavane i u vojnim pohodima još u šestom vijeku.

Prvu smučarsku trku opisao je švedski istoričar Olaus Magnus 1555. godine, a iz tog perioda je zapis o maršu švedskog kralja Gustava Vasa, koji je na skijama prešao 86 kilometara. U spomen na ovaj podvig, danas se organizuje najmasovnije smučarsko takmičenje pod nazivom Vasalopet.

Poseban doprinos popularizaciji smučanja dala su dvojica istraživača: Švedanin Nordenskjöld i Norvežanin Nansen, koji su sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog vijeka prešli Grenland. Nansen je napisao i knjigu pod nazivom »Skijama po Greelandu«, koja je vrlo brzo prevedena na brojne jezike pa je poslužila kao izvanredna propaganda smučarskog sporta.

Među najstarijim smučarskim klubovima je onaj koji je osnovan u Kristianiju u Norveškoj, a bilo je to 1877. godine. Inače, u Kristianiji je još 1767. godine održano jedno smučarsko takmičenje norveških vojnika, koji su još tada imali svoje smučarske čete. Tradicija kristianije našla je svoje mjesto i u smučarskoj terminologiji.

U međuvremenu smučanje se razvijalo i u Češkoj, Njemačkoj, Austriji, Francuskoj, Rusiji, Švajcarskoj... Nicali su novi klubovi i prvi savezi.

No, ponovo je istorija vezana za Kristianiju. U ovom je gradu 1910. godine formirana Međunarodna smučarska komisija, koja je pripremala

prve propise za međunarodna smučarska takmičenja. Međunarodna smučarska federacija (FIS) formirana je 1924. godine u Šamoniju u Francuskoj, kada je u ovom gradu održana međunarodna nedjelja zimskih sportova, koja je naknadno priznata kao Prve zimske olimpijske igre.

BLOŠKE SMUČKE

Među starije dokumente s opisom smučanja spada i onaj I. V. Valvazora, koji govori o smučanju u našim krajevima, u Blokama. Dokument je iz 1689. godine, a u njemu se opisuje da su slovenački kmetovi za prevoz niz strme snježne padine koristili neku vrstu skija i jedan duži štap, koji je služio za otiskivanje, upravljanje i kočenje.

Međutim, bilo je to smučanje iz potrebe, manje iz zadovoljstva, i prema mišljenju istoričara bloško smučanje nije direktno uticalo na razvoj smučarskog sporta u Sloveniji. Kao u većini evropskih zemalja, prvi podaci došli su iz nordijskih zemalja, posebno nakon Nansenove ekspedicije na Grenland, koja je, kako smo već rekli, doživjela veliki publicitet.

Za pionire smučanja u našim krajevima smatraju se Edmund Čibej i Rudolf Cvetko. Čibej je 1888. godine donio prve originalne norveške smučke u Sloveniju, a Cvetko je bio jedan od prvih školovanih smučarskih učitelja u školi Matijaša Zdarskog.

Zabilježeno je i to da su 1895. godine dva nepoznata slovenačka planinara načinila jednu od prvih smučarskih tura iz Ljubljane do Šmarne Gore.

Smučanje se, prema pisanim dokumentima, u prošlom vijeku počelo razvijati i u Hrvatskoj. Franjo Bučar je još u sezoni 1894/95. organizovao prvi smučarski tečaj u Zagrebu, a pokrenuo je i osnivanje Skijaške sekcijs u okviru Prvog hrvatskog sklizačkog društva.

Inače, Zimski sportski savez osnovan je u Ljubljani 1920. godine, a on dvije godine kasnije prerasta u Jugoslovenski zimskosportski savez. Ovaj savez 1923. postaje član Međunarodne smučarske komisije. Iste godine naši smučari učestvuju i na prvim međunarodnim takmičenjima.

SMUČARI U BOSANSKIM PLANINAMA

Prve smučke u Bosni i Hercegovini stigle su s austrijskom okupacijom ovih krajeva koja je izvršena 1878. godine. Donijeli su ih austrijski vojnici i namještenici, koji su se ovim sportom do tada bavili na svojim Alpama. Međutim, domaće stanovništvo u početku ostalo je samo posmatrač ove novine. Smučanje je u to vrijeme bila samo sporedna aktivnost tek pojedinih članova planinarskih društava, od kojih je prvo, s imenom Turistički klub, osnovano 1892. godine, a okupljalo je prije svega strance i po nekog od domaćih bogatih ljudi.

Značajan korak u razvoju smučanja učinjen je 4. aprila 1905. godine, kada je u Sarajevu osnovana podružnica Radničko-turističkog društva »Prijatelj prirode«. Centrala ovog društva bila je u Beču, a osnovala ga je austrijska Socijaldemokratska partija još 1895. godine, s ciljem da među sindikalno organizovanim radnicima podstiče razvoj izletništva i rekreativnog boravka u prirodi. U Društvo »Prijatelj prirode« već prve godine uključio se i veći broj domaćih radnika. Zimsko planinarenje, odnosno planinarenje uz upotrebu smučki, postaje jedna od djelatnosti ovog naprednog

društva, čije je, inače, samostalno djelovanje nastavljeno i po završetku prvog svjetskog rata.

Zanimljivo je da je sarajevsko Radničko-turističko društvo »Prijatelj prirode«, pošto se osamostalilo, po završetku rata i ujedinjenju naših krajeva, okupljajući sindikalno organizovane i lijevo orijentisane radnike, osnovalo svoje podružnice u Zenici, Zagrebu, Osijeku, Sušaku, Koprivnici, Slavonskom Brodu, Makarskoj, Splitu, Mariboru.

Za period od prvog svjetskog rata, od osnivanja Radničko-turističkog društva »Prijatelj prirode«, čija je, istina, osnovna djelatnost bilo planinarstvo, interesantno je i to da su učestaliji i masovniji izleti u planine za zimskih mjeseci zagolicali i seosku omladinu za novi sport na snijegu, koji je u bjelašničkim i jahorinskim selima do tada donosio samo nevolje.

Prvi svjetski rat prekinuo je aktivnost pravih ljubitelja smučanja. No, sa završetkom ratnih razaranja, smučanje i smučari ponovo stupaju na scenu. Interesantna je priča o jednom dogadaju iz 1918. godine, koju smo čuli od Svetislava Hrisafovića, jednog od pionira smučanja u Bosni i Hercegovini, inače dugogodišnjeg člana »Ski-kluba Sarajevo«.

— Tek što su okupatori otišli iz Sarajeva, jedan dečko iz mahale prošao je Obalom skije. Izenadili smo se, a moj brat Vlado ga upita hoće li ih prodati. Momak veli: »Eno ih u karasni ispod Bistrika koliko hoćeš, Cigani otvorili baraku, čitava ih je kamara, a ja vše nisam mogao ponijeti. Džabe« — reče momak i od dalje Obalom. — Vlado i Jakov Trifković otišli su do kasarne i prenijeli desetak pari skija na naš tavan, tako da je brzo oživjelo naše prvo skijalište ispod Pivare.

O daljem putu novog sporta, Svetislav je pričao:

— Već 1920. godine na Trebeviću su se pojavili prvi domaći skijaši: Branko Kaluđerčić, Vantur, Jeftanović, Samardžić, Lukač i još neki koji su kao bečki studenti naučili da skijaju na Semeringu. Oni su bili jedni od osnivača Ski-sekcije pri Sportskom društvu »Slavija«, koje je ubrzo počelo pripreme za izgradnju turističkog doma na Mrtvanijima povrh Pazarića.

Sportsko društvo »Slavija«, o kome se govori u prethodnom pasusu, osnovalo je 1922. godine Sekciju za planinarstvo i zimski sport. Međutim, još 1919. godine Društvo planinara Bosne i Hercegovine organizuje takozvane »smučarske partije« po planinama.

Smučanje se sve više širi i stiče nove pristalice u gotovo svim sarajevskim sportskim društvima, u kojima se osnivaju planinarsko-skijaške ili samo skijaške sekcije. Pristalice novog sporta su i članovi »Romanije«, »Kozare«, »Bjelašnice«... Međutim, smučanje je još uvijek bilo samo »zarin« uz druge sportske aktivnosti, sve do 1928. godine, kada je osnovan prvi smučarski klub u Bosni i Hercegovini, Ski-klub Sarajevo...« (Iz knjige »Tragom smučarske staze« Bore Radosavljevića).

»Romanija« – ekspres za Olimpijadu

Smučarska tradicija Bosne i Hercegovine, upravo tradicija na čijim se temeljima izgradivala veličanstvena »građevina« 14. zimskih olimpijskih igara, neraskidivo je vezana za Pale i Jahorinu kao njihov dio. Ovdje je 1934. izgrađena jedna od prvi smučarskih skakaonica u Jugoslaviji. Slučaj je htio da je iste godine Bloudek izgradio i skakaonicu na Planici, koja ubrzo postaje konkurent ravan i jednom Holmenkolenu. Priče o skakaonicama na Palama i Planici tekle su sasvim različitim tokom, ali ostaje zabilježeno da se počelo graditi iste godine. Slučaj je htio da je mlade skačaće na obje skakaonice obučavao Norvežanin Jar Bjern; i one na Planici i one na Palama...

Pale i Jahorina bili su 1937. godine domaćini prvog jugoslovenskog smučarskog sleta, a Paljani su kao domaćini i učesnici takmičenja u okviru ekipe »Slavije«. Iza ova dva najznačajnija prijeratna smučarska događaja u Bosni i Hercegovini, reda se čitav niz novih i većih iza ratnog pustošenja, a mjesto dogadanja im je Jahorina. Na ovoj planini januara 1953. godine otvara se prva uspinjača u Bosni i Hercegovini, a dva mjeseca kasnije održano je i prvo internacionalno takmičenje u alpskom smučanju za »Jahorinski kup«. Kad je 1955. godine na Jahorini održano i nezvanično studentsko prvenstvo svijeta u smučanju, dalja budućnost Jahorine kao smučarskog centra bila je trasirana. Pedesetih godina ovdje se grade i prvi značajni smještajni kapaciteti, tradicija internacionalnih smučarskih priredbi se nastavlja, a Jahorina postepeno ulazi u red u Evropi poznatih zimskih centara.

Iza ovih nekoliko priča o prvoj skakaonici, prvom jugoslovenskom smučarskom sletu i prvoj uspinjači, na red su došli Paljani – prvaci Jugoslavije. Istina, preskočena je jedna stepenica, jer neću nabrajati Paljane republičke pravake, pošto bi za tako nešto trebalo isuviše prostora. Posebno za period od posljednjih dvadeset godina, koliko paljanski trkači, kojima su se kasnije pridružili i biatlonci, »vladaju« u konkurenciji bosanskohercegovačkih vozača u klasičnim disciplinama. No, prije priče o prvacima, evo i podsjećanja na jednu požutjelu fotografiju snimljenu negdje na Jahorini 1934. Na fotografiji su Vlasto Bogdanović, Anton Tilinek i Grujo Samardžić, sa skijama na nogama i puškama na ramenima. Sa druge «strane fotografije piše: »Patrolna utakmica sa gađanjem«.

Dakle, u vrijeme dok se patrolno trčanje sa gadaњem borilo za međunarodnu afirmaciju i uvrštanje u program zimskih olimpijskih igara, nova disciplina već je zaživjela i na Jahorini. Mada bi se u prvi mah moglo učiniti i drugačije, ovaj detalj ima značajnu vezu sa budućnošću paljanskog smučanja. Naime, patrolno trčanje sa gadaњem je ništa drugo već biatlon, disciplina u kojoj će krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina paljanski smučari načiniti bum na jugoslovenskom planu. (Nešto modifikovana pravila patrolnog trčanja sa gadaњem, uz izbacivanje nekih vojnih elemenata, postala su pravilima biatlona, koji je potom uvršten i u olimpijski program).

Slučaj je htio da, zbog objektivnih uslova, ali i smislenom akcijom, alpska »moda« nije prevladala paljanskim smučanjem, mada je imala rezultatskog odjeka (Pašović), te da su u »Romaniji« udareni temelji sistematskom radu sa trkačima. Na taj način popunjena je praznina nastala za postavljanjem smučarskog trčanja u većem broju ostalih smučarskih klubova, a načinjen je i značajan rezultatski skok, posebno kroz razvoj biatlova i izlazak na jugoslovensku secenu šampionske generacije čiji su predvodnici Tomislav Lopatić i Zoran Čosić.

Do pojavljivanja generacije paljanskih šampiona, bosanskohercegovački smučari i smučarke osvojili su samo četiri titule jugoslovenskih prvaka. Prva titula pripala je pomenutom fudbalskom treneru Travničaninu Miroslavu Ćiri Blaževiću, druga Katici Šporer (SSK), a ostale dvije u spustu osvojio je Ajdin Pašović, Paljanin, koji je sticajem okolnosti, kao već »školovan« junior, iz »Romanije« prešao u Sarajevski smučarski klub. Dakle, za tri decenije svi bosanskohercegovački smučari i smučarke osvojili su četiri titule prvaka Jugoslavije, a dva puta više trofeja pripalo je paljanskim biatloncima u četiri predolimpijske godine. Pojedinačni prvaci Jugoslavije u biatlonu bili su Lopatić i Čosić, a ostali trofeji osvajani su u ekipnoj konkurenciji, što uspjesima »Romanije« daje posebnu težinu, jer dokazuje da nije riječ o klubu koji »drži« jedan ili dvojica talentovanih takmičara, već o smučarskom kolektivu iza koga stoji temeljt rad i čitav niz kvalitetnih pojedinaca.

Sve ove paljanske smučarske priče samo su dio, možda nešto kolonitniji, velikog mozaika, tradicije na čijim je temeljima, između ostalog, izgrađena veličanstvena »gradevina« 14. zimskih olimpijskih igara. Pretjera-no bi bilo tvrditi da se na Palama i Jahorini nalazi cijelokupan temelj bosanskohercegovačkog smučanja, ali je neosporno da se upravo tu nalazi njegov značajni dio.

No, paljansku smučarsku tradiciju ne čine samo takmičari i takmičarski rezultati, već i vrijedni organizatori, najčešće regrutovani iz redova »bivših« asova, koji su svoju dobru volju i znanje udružili s ostalim smučarskim entuzijastima i u organizaciji takmičenja na 14. zimskim olimpijskim igrama. A zar od toga ima nečeg logičnijeg, baš kao što nam se najlogičnijim čini i razmišljanje u Smučarskom savezu Bosne i Hercegovine o osnivanju »smučarskih razreda« baš u okviru Srednjoškolskog centra na Palama. Uostalom, pored Jahorine, koja je paljanski biser za svijet, i same Pale kao mjesto čine nam se perspektivnim smučarskim centrom, koji po mnogome po poziciji podsjeća na tamo neki Obezdorf, Madonu ili Kicbil.

Paljani, kao olimpijski kandidati (Čosić i Lopatić), sudije i uređivači staza daće svoj maksimalni doprinos 14. zimskim olimpijskim igrama. Ta najveća sportska manifestacija koja je ikada održana kod nas trebalo bi da bude novi impuls za dalji razvoj i rast paljanskog smučanja.

PREDRATNI PERIOD

(1933 – 1941.)

Poslije prvog svjetskog rata Sarajevo je postalo značajan centar planinarstva i zimskih sportova. U to vrijeme u pojedinim sportskim društvima formirane su smučarske sekcije; smučanje je popularisano i kroz aktivnosti tadašnjih sokolskih društava. Prvo sportsko društvo u Sarajevu, koje je imalo smučarsku sekciju, bilo je Radničko-turističko društvo »Prijatelj prirode«, koje je osnovano 5. aprila 1905. godine. Društvo su osnovali strani, uglavnom austro-ugarski radici, koji su radili u Sarajevskoj željezničkoj radionici. Oni su već od ranije imali izvjesna planinarska, smučarska i turistička iskustva.

Jedan od glavnih ciljeva »Prijatelja prirode« bio je da okuplja radnike i organizuje zajedničke izlete na planine koje se nalaze u okolini Sarajeva. Tako se u sarajevskom regionu počelo razvijati planinarstvo, a nešto kasnije i zimski sportovi. Smučarske sekcije djelovale su i pri sportskim društvima – Društvo planinara Bosne i Hercegovine (osnovano 1919. godine), SK »Slavija« (osnovana 1922.), PD »Romanija« (osnovana 1923.), PD »Kosmos« (osnovano 1923.), HGD »Bjelašnica« (osnovano 1924.) i SK »Derdelez« (osnovan 1924.).

Tih godina na skijanje se odlazilo individualno, odnosno u manjim grupama. Nešto kasnije (1928. godine) dolazi do osnivanja »Ski-kluba« Sarajevo, prvo isključivo smučarskog kluba u BiH. Zimski sportovi u sarajevskom regionu dobijaju novi zamah, naročito od 1930. godine, kada je osnovan Sarajevski zimsko-sportski podsavet za Drinsku, Zetsku i Vrbanju banovinu, sa zadatkom da razvija skijanje. Članovi Sarajevskog zimsko-sportskog podsaveta postala su društva i klubovi: RPD »Romanija«, Planinarsko društvo BiH, SK »Slavija« (Sekcija za planinarstvo i zimske sportove), PD »Kosmos« i »Ski-klub« Sarajevo.

Godina 1930. je dosta značajna za razvoj zimskih sportova u današnjim krajevinama oko Sarajeva. Te godine na Palama je izgrađen hotel »Kočović«, na Jahorini je podignuta vrlo popularna Terekova koliba. Te objekte koristili su smučari iz sarajevskih klubova koji su odlazili na Pale i Jahorinu na skijanje i održavanje skijaških kurseva. Naročito su bili aktivni članovi »Slavije« i »Ski-kluba« Sarajevo koju su popularisali novi sport na Palama.

U smučarskoj sekciji »Slavije«, koja je imala svoj ogrank na Palama, najzapaženiji bili su Grujo Samardžić i Anton Tilinek. Njih dvojica postizali su zapažene rezultate, a Grujo Samardžić pobjedivao je na brojnim takmičenjima koja su održavana na Palama, Jahorini, Crepoljskom...

Smučanje na Palama postajalo je sve popularnije, djeca su se skijala na običnim daskama; još nisu znala za smučarsku tehniku već je svako vozio »na svoj način«. Tek dolaskom prvih smučara iz Sarajeva, učili su od njih, pa je to smučanju na Palama davalо novi ton. U to vrijeme zime su bile duže nego sada, snijega je bilo više. Smučanje je bilo od značajne važnosti naročito kada je zimi trebalo pješaćiti iz mjesta u mjesto (išlo se pješke i do Sarajeva). Kada je Mirko Kočović izgradio svoj hotel, na Pale su svake subote i nedjelje vozom dolazili brojni smučari iz Sarajeva. Kočović ih je dočekivao na željezničkoj stanicи a oni bi se kačili za saonice koje su vozili konji. Držali su se za konopac, pa je to skijanje ličilo na današnje skijanje na vodi.

Izletnički vozovi dolazili su iz Sarajeva na Pale, smučanje je postajalo sve popularnije, da bi negdje 1933. bili održani i prvi kursevi. To je ujedno i početak organizovanog bavljenja skijanjem mladih Paljana koji su ubrzo postali i vrsni takmičari i pobjeđivali na tadašnjim »skijaškim utakmicama«. Među mlađim skijašima bili su zapaženi Mile Guja i Budo Vuković (poletarci).

O tim smučarskim aktivnostima, mnogo godina kasnije, kazivao mi je Anton Tilinek.

– U početku je bilo sve samoinicijativno da bi se ubrzo pojavio kvalitet koji je iznikao iz masovnosti. Na takmičenjima, koja su organizovali »Slavija« i »Ski-klub« Sarajevo, pojavljivali su se nepoznati mlađići koji su zauzimali visok plasman i koji su na sebe skretali pažnju. Ti talentovani mlađići postajali su članovi »Slavije«, »Ski-kluba« Sarajevo i sokolskih društava. Jedan od najtalentovanijih bio je Grujo Samardžić, koji je prve smučarske korake naučio na Palama i koji je nastupao u početku izvan konkurenčije, a kasnije za »Slaviju«. On se razvio u izvanrednog smučara koji je uglavnom znao samo za pobjede!

Tilinek dalje kazuje:

– Skijaški zanos rastao je sve više i pored toga što nismo imali niti modernu opremu, niti neko znanje u tehničkom smislu. Sjećam se da smo vozili na primitivnim skijama, svako od nas nosio je u džepovima kliješta, čekić, žicu... ako mu se nešto pokvari da na skiji sam popravi. Dešavalo se da na takmičenju dode do kvara na skiji koji se ne može brzo otkloniti pa takmičar odustane od trke. Negdje od 1933. na Palama djeluje ograna »Slavijine« smučarske sekcije i tada smo počeli organizovano da skijamo. U početku smo pravili skije od obične daske i parnaka, nešto kasnije naručivali smo kod jednog majstora skije. Bio je to jedan Slovenac koji je na Palama imao svoju stolarsku radionicu i koji je za nas pravio skije od jasenovog drveta.

O smučarskim aktivnostima na Palama ostalo je malo pisanih tragova. Iz tadašnjih novina (»Jugoslovenska pošta«) saznali smo da je dolaskom u Sarajevo pješadijskog kapetana Vladimira Grahovca odličnog skijaša, ovaj sport na Palama doživo pravi procvat. Bilo je to tridesetih godina ovog vijeka; Grahovac je na Palama organizovao brojna skijaška takmičenja koja su popularisala ovaj sport.

List »Jugoslovenska postav« u broju od 14. januara 1933. donosi tekst o skijanju u kome piše: »Naš skijaški pokret za sada ima samo jedan glavni cilj, a to je angažovati i uvesti u ski-sport što veći broj mlađih ljudi. Taj cilj je u dobroj mjeri već i postignut; njihov se broj penje na stotine. Skijanje je dobilo veliki zamah dolaskom kapetana Grahovca. Našim skijašima nedostaje sistematski trening na kome se stiže izdržljivost«.

Apeluje se na Sarajevski zimsko-sportski podsavez da »utakmice« treba priređivati što češće, jer su one najefikasnija propaganda smučarskog sporta.

Koliko je smučanje tada bilo popularno na Palama mogu da ilustruju brojni primjeri. Tako je 16. januara 1933. objavljeno u »Jugoslovenskoj pošti« da su iz Zagreba stigli skijaši i skijašice koje je predvodio Ivan Sedlar. Bili su to članovi Planinarskog društva »Runolist«, koji su prvo iz Sarajeva došli na Pale gdje su se skijali, a onda su otišli na Jahorinu. Zagrepčani su bili ushićeni ljestvama Pala i Jahorine, na kojima je tada bilo dosta snijega. Oduševili su ih izvanredni smučarski tereni i gostoprimaljivi ljudi.

Godina 1933. bila je jedna od najaktivnijih za smučare s Pala i cijelog sarajevskog područja. »Jugoslovenska pošta« u broju od 18. januara piše o uspješnim takmičenjima koja su prošle zime održana na Palama, Jahorini i Trebeviću. Takmičenja su održana u trčanju i sanjkanju. Bilo je to prvenstvo Sarajevskog zimsko-sportskog podsaveza (trčanje) koje je održano na Palama u trokutu: hotel »Kočović« – Careve vode (Romanija) – Podvitez. Prvo mjesto osvojio je Drago Šefer iz Planinarskog društva »Romanija«, drugi je bio Mišo Jokanović iz »Slavije«. U takmičenju koje je održano na Trebeviću (sanjkanje) pobijedio je Jovo Radumirović iz »Slavije«, drugi je bio Emil Šubert takođe iz »Slavije«.

Najbolji predratni smučar s Pala – Grujo Samardžić – pobijedio je 23. januara 1933. godine na prijateljskom takmičenju koje je organizovala »Slavija«; drugo mjesto osvojio je Luka Kočan, a treće Jovan Živković. U »Jugoslovenskoj pošti« od 20. februara 1933. objavljen je izvještaj sa takmičenja koje je organizovao »Ski-klub Sarajevo«. Na prvenstvu tog kluba nastupili su i smučari drugih klubova, ali van konkurencije. Najbolje vrijeme imao je Paljanin Anton Tilinek (nastupao je za »Slaviju« sekciju, ogranak Pale) koji je stazu od jedanaest kilometara prešao za 1:07:03 sati. On je, naravno, nastupio van konkurencije. Dobro vrijeme postigao je i drugi Paljanin – Grujo Samardžić – 1:12:23 sati, koji je takođe vozio za ekipu »Slavije«. Na ovom takmičenju u zvaničnoj konkurenciji pobijedio je član »Ski-kluba Sarajevo« Jovan Živković, s vremenom 1:11:18 sati, drugi je bio Đuro Terek – 1:16:45, a treći Mustafa Hadžihasanović – 1:17:32 sati.

Na takmičenju je nastupilo 35 smučara (24 iz »Ski-kluba Sarajevo«), a ostali van konkurencije. Na prvenstvu »Ski-kluba Sarajevo« nastupili su i juniori, ali nema podataka o njihovim rezultatima. Prema pisanju »Jugoslovenske pošte« od 20. februara 1933. godine na ovom takmičenju prvi put nastupile su i dame. Na stazi dugoj dva kilometra takmičilo se šest dama: 1. Desa Hrisafović 0:15:10, 2. Abida Karahasanović 0:16:01, 3. Cita Pečl 0:16:35 minuta. Ovi rezultati objavljeni su u »Jugoslovenskoj pošti« 20. februara 1933. godine. Inače, takmičenje je održano na Palama i dobro je uspjelo. Svečani ambijent upotpunjavala je vojna muzika, a interesantno je istaći da je služba obavještavanja posmatrača o takmičenju vršena putem telefonskih aparata. To je bilo prvi put da su telefoni korišteni na takmičenju smučara u sarajevskom području. Gledaoci su tako efikasno obavještavani o napredovanju takmičara što je davalо draž toj manifestaciji.

U martu 1933. godine Planinarsko društvo »Romanija« organizovalo je takmičenje u gadanju vojničkom puškom i trčanju. Bila su to takozvana patrolna takmičenja. Svaka ekipa (patrola) imala je po tri smučara (vo-

du patrole i dva člana) a staza je bila duga 10 kilometara. Prema pisanju »Jugoslovenske pošte« od 19. marta 1933. godine, pobijedila je (van konkurenčije) patrola »Slavije« sa 378 tačaka; vođa patrole bio je Jovan Živković. Na ovom takmičenju prvi put pojavljuje se »Soko« sa svojim smučarima. Sokolsko društvo »Pale« poslalo je jednu svoju patrolu koju je vodio izvjesni Francej. Paljani su na tom takmičenju zauzeli treće mjesto u ekipnoj konkurenčiji. Dvije ekipe PD »Romanije« bile su najuspješnije.

Smučari s Pala takmičili su se 26. marta 1933. na prvenstvu »Slavije« koje je održano na Jahorini. Nastupilo je deset smučara »Slavije«, a van konkurenčije devet takmičara. Među smučarima koji su se takmičili van konkurenčije bila su i petorica članova »Sokola« s Pala: Miroslav Spranle, Branko Rajković, Ferdo Lešnik, Nikola Prodanović i Frano Lukšić.

Pobijedio je Grujo Samardžić (»Slavija«), koji je stazu dugo 20 kilometara prešao za 1:39:41 sati; drugo mjesto osvojio je Mirko Bosanović s vremenom 1:41:27; treći je bio Aleksandar Čorović s rezultatom 1:42:30 sati. Van konkurenčije najbolji je bio Đuro Terek – 1:44:21; drugi je bio Dragomir Šefer 1:48:14, treći Stjepan Bek 1:48:48, četvrti Ognjen Lužanin 1:49:55, peti Nikola Prodanović (»Soko« Pale) – 2:04:23 sati.

Sportski zanos nastavljen je i 1934. godine. Od značajnih takmičenja vrijedno je istaći prvenstvo Sarajevskog zimsko-sportskog podsaveza na kome je nastupilo 26 takmičara; iz »Slavije« – 15, »Romanije« – 3, »Kosmosa« – 3, »Ski-kluba« – 3, »Bjelašnice« – 1, »Sokola« (Pale) – 1 takmičar. Prema pisanju »Jugoslovenske pošte« pobijedio je Stjepan Bek (Kosmos) koji je stazu dugu 18 kilometara prešao za 1:45:22 sati; drugo mjesto osvojio je Grujo Samardžić (»Slavija«) – 1:47:49, treće Božidar Ilić (»Slavija«) – 1:49:03, četvrti Đuka Gvozdenović (»Slavija«) – 1:49:42, peto Anton Tilinek (»Soko« Pale) – 1:49:54 sati. Postignuti rezultati u to vrijeme bili su dosta dobri.

Krupan korak u razvoju smučanja u cijelom sarajevskom području bio je otvaranje skakaonice na Palama. Na poziv Sarajevskog zimsko-sportskog podsaveza, u Sarajevo je 1934. došao norveški stručnjak za skokove Jar Bjorn. Završena je 6. februara 1934. godine, da bi tog dana počeo trening skakača koje je predvodio Jar Bjorn. On je bio i prvi instruktor skakačima iz današnje Bosne i Hercegovine. Skakaonica je podignuta na Kalovitim brdima, omogućavala je skokove i do 30 metara. Pošto je bila pogrešno locirana (okrenuta prema jugu) na njoj se snijeg nije dugo zadržavao pa je kratko bila u upotrebi.

Prvo takmičenje održano je na skakaonici 11. februara 1934. godine. Time je bijeli sport dobio novi zamah i postao još popularniji među mladićima Pala. Na tom prvom takmičenju nisu objavljeni zvanični rezultati. Prvi je skakao Jar Bjorn, zatim početnici – Grujo Samardžić (»Slavija«), Stjepan Bek (»Kosmos«), Sobodan Dajić (»Romanija«), Stanko Zadnikar (»Bjelašnica«), Vojislav Ilić (»Slavija«), Jakov Gaon (»Prijatelj prirode«). Počeci su bili skromni, ali značajni. Prva iskustva bila su korisna i smučanje na Palama kreće krupnim koracima naprijed. Skakaonica na Palama – prema pisanju »Jugoslovenske pošte« – bila je ukupno duga 80 a visoka 16 metara.

Prvo zvanično takmičenje u skokovima održano je na Palama 18. februara 1934. godine. Prvi pobjednik skakaonice bio je Grujo Samardžić sa 108,7 tačaka od mogućih 120; drugo mjesto osvojio je Stanko Zadnikar

Još o nedeljnoj patrolnoj skijaškoj utakmici Romanije na Jahorini planini

EKIPE POBJEDNIKA

Patrolna utakmica "Romanije", koja je priredena u nedjelju 10. marta na Jahorini planini, još je i danas predmet razgovora ovdašnjih zimsko-sportskih krugova. Zapravo, takva jedna priredba došla je neочекivano, jer i sami priredivači nisu znavaju, da se nisu nadali ovakom velikom uspjehu, kako po broju prijavljenih patrolova, tako i po isteku utakmice i visekom moralu, koji je vladao kod samih takmičara.

"Romanija" kao priredivač dala je četiri patrole po tri takmičara. Povjerenje koje je ona imala u svoje takmičare bilo je opravdano. Favoriti dana bile su njene patrole Radovanović sa Mandićem i Terekom, te patrola Luzanina sa Seferom i Đajićem. Vremenska razlika 15 sekundi. Obje patrole plasirale su se

na prva dva mjestoa, jer su obe propisnu prugu i izvršili radnje, a streljuštu, koje je bilo postavljeno na jednom mjestu same pruge za napao sa. Iznenadi su Mandić, Đajić i Terek, koji kao juniori pokazuju odličnu spremnost.

Ne manja požrtvovnost vladaju je i kod takmičara drugih klubova. Tako je "Slavijina" patrola Živkovića sa Besurovićem i Gorovićem, stigla na cilj po vremenu treća i u izvanrednoj kondiciji. Da je Živković posvetio gadašu više pažnje, njegova bi patrola ozbiljno ugrizila Romanijine patrole.

Ski-klub sa patrolom na čelu sa Novakom plasirao se je po klubovima na drugo mjesto, jer se i takmičar Četković prestavio ujedno i kao vrlo dobar strijelac.

(»Bjelašnica«) sa 76,6 tačaka, treći je bio Slobodan Đajić. Skokovi Gruje Samardžića iznosili su: 15, 14,5 i 14,5 metara.

Izgradnjom skakaonice na Palama, smučanje u ovom kraju postaje sve popularnije. Takmičenja na skakaonici bila su besplatna, odnosno skijaški skokovi bili su besplatni. Sve veći broj mladih odlazio je na skijanje, a iz Sarajeva su svakog vikenda dolazili brojni smučari vozom do Pala. Ipak, osjećao se nedostatak »suvih treninga« (priprema u mjesecima kada nema snijega) pa se i nisu mogli očekivati vrhunski rezultati.

Vlasto Bogdanović, Anton Tlilnek i Grujo Samardžić na Jahorini 1934.

Trening na Palama 1933. godine.

U godini 1935. nastavljen je smučarski zanos na Palama, od tadašnjih smučara primat je još držao Grujo Samardžić. On je bio najbolji smučar s Pala. Na takmičenju koje je organizovao Sarajevski zimsko-sportski podsavez na Crepoljskom (u smuku) pobijedio je Đuro Terek; a Grujo Samardžić osvojio je treće mjesto. U »Jugoslovenskoj pošti« u broju od 3. februara 1935. objavljen je tekst iz koga saznajemo da je na skakaonici na Palama održano uspjelo takmičenje, ali da je ono otežano zbog vlažnog snijega koji je tek bio napadao.

Na to takmičenje došlo je vozom iz Sarajeva – koji je bio pojačan sa šest vagona – oko 300 posmatrača, a toliko ih je bilo i sa Pala tako da je posjeta za te prilike bila izuzetno dobra. Interesantno je istaći da je u skokovima nastupio i podmladak; skakalo je 20 dječaka starih od 10 do 13 godina. Među dječacima najbrojniji su bili Paljani, članovi »Slavijine« sekcije... Održano je i takmičenje u trčanju, staza je bila duga dva kilometra: prvo mjesto osvojio je pionir Mile Guja, drugi je bio Budo Vuković (oba s Pala), treće mjesto pripalo je Janezu Zadnikaru (»Bjelašnica«).

U smučarskim skokovima, koji su istog dana održani na Palama, u konkurenciji seniora pobijedio je Božidar Boban Ilić (»Slavija«), drugo mjesto pripalo je Stanetu Zadnikaru (»Bjelašnica«), treći je bio Boro Šljivić (»Slavija«), četvrti Zdravko Čović (»Slavija«), peti Grujo Samardžić (»Slavija«). Prva tri takmičara skakali su bez pada i dobili aplauz posmatrača.

I godina 1936. (olimpijska) bila je na području Pala bogata sportskim aktivnostima. U to vrijeme Sarajevski zimsko-sportski podsavet brojao je nekoliko stotina aktivnih smučara. U februaru 1936. godine, Sarajevski zimsko-sportski podsavet organizovao je takmičenje na Palama. Staza je bila dugačka 18 kilometara. Prvo mjesto osvojio je Grujo Samardžić s vremenom 1:42:10! Drugi je bio Karl Viler (»Slavija«) – 1:43:52; treće mjesto osvojio je Frano Marušić (»Bjelašnica«) – 1:46:31; četvrto mjesto pripalo je Stjepanu Beku (»Slavija«) – 1:47:00 sati.

Iste godine – 21. i 22. marta – na Državnom prvenstvu nastupili su iz Sarajevskog smučarskog-podsaveza Grujo Samardžić, Božidar Ilić i Stjepan Lincerber. Poslije 1936. godine sportski zanos kod nas i u svijetu se smanjuje čemu je doprinijela velika ekomska kriza i približavanje drugog svjetskog rata, ali takmičenja su se i dalje održavala.

Tako je 16. februara 1937. održano državno prvenstvo na Palama. Bilo je to prvo državno prvenstvo koje je održano u sarajevskom području. Na stazi dugoj 18 kilometara prvo mjesto osvojio je Franjo Mrak (»Ilirija« – Ljubljana) s rezultatom – 1:14:41 sati. Od smučara iz Sarajevskog smučarskog-podsaveza najbolje plasirani bio je Murat Jažić (Kalinovik) – 18. mjesto. Održano je i takmičenje u smuku, visinska razlika bila je 600 metara, staza duga 4,5 kilometra. Nastupilo je 98 skijaša, a pobijedio je Jože Novak s vremenom 4,26 minuta. Iste godine na Jahorini je otvorena vojna skakaonica, održano je takmičenje na kome je nastupilo 25 smučara. Na ovom takmičenju, prema podacima iz »Jugoslovenske pošte«, saznajemo da je izvjesni Jakopić skočio 33,35 metara.

Franjo Palme skočio je 30,34 metra. Uz dužinu skokova žiri je vrednovao i stil, pa je na osnovu toga proglašio za pobjednika Franca Palmea koji je osvojio 147 tačaka, drugi je bio Jakopić, a treći Klančnik. Nema podataka kako su se plasirali smučari iz Sarajevskog podsaveza. U klasičnoj kombinaciji (trka i skokovi) najviše bodova osvojio je Klančnik. Poslije ovog velikog takmičenja, smučanje uzima takav mah da se gotovo svaki dan mogu vidjeti grupe skijaša kako odlaze na planine oko Sarajeva da bi proveli prijatne trenutke na snijegu.

Krajem 1937. godine (15. decembra) na Jahorini je otvorena Smučarska škola koju je vodio Grujo Samardžić, prvak Sarajevskog zimsko-sportskog podsaveza. Školu je pohađao veliki broj kako početnika tako i iskusnih smučara radi usavršavanja u visokoj smučarskoj tehnici. Škola je dala odlične rezultate. Pristup u Školu bio je svakome slobodan, plaćale su se samo minimalne takse. Na Jahorini su tada vladali idealni uslovi za

smučanje – izvanredni tereni i dubok snijeg koji su smučarima pružali veliko zadovoljstvo.

Godine 1938. nastavljaju se smučarske aktivnosti; na Palama i Jahorini je 21., 22. i 23. januara održano smučarsko takmičenje. Prije takmičenja »Jugoslovenska pošta« donosi tekst pod naslovom »Jahorina zove«. Bilo je to sokolsko takmičenje koje je okupilo veliki broj skijaša i koje je izazvalo veliko interesovanje. Iako je vrijeme bilo loše, takmičenje sokola Jugoslavije bilo je interesantno. Prvo su nastupile takmičarke na stazi dugoj šest kilometara. Pobijedila je Rozika Holcinger iz Slovenske Bistrice u vremenu 18 minuta i 40 sekundi. Danica Jeftić iz Višegrada bila je treća a Ljubica Vojnović iz Sarajeva – četvrta. Nastupilo je osam djevojaka.

Na stazi dugoj 10 kilometara nastupilo je 18 trkača; pobijedio je Roman Stepičnik iz Novog Mesta, drugi je bio Nikola Gutalj s Pala a treći Boro Babunović iz Sarajeva.

U trci dugoj 18 kilometara nastupilo je 35 takmičara; staza je vodila od Doma »Romanija« do Kote banje na visini 1780 metara (uspon) pri čemu su takmičari u spustu stizali Domu »Romanija« i na kraju do Oficirskog doma gdje je bio cilj. Pobijedio je Alojz Klančnik iz Kranja. Sljedećeg dana održano je takmičenje u smuku (4 kilometra) na kome je uzeo učešće 58 takmičara. Prvo mjesto osvojio je Slavko Ubarin iz Jasenica u vremenu 2 minuta 40 sekundi i 4 desetinke. I djevojke su nastupile u smuku. Prva je bila Rozika Ajšinger iz Maribora, druga – Tanja Bilinić iz Sarajeva. Nema podataka o dužini staze.

Posljednjih godina pred drugi svjetski rat smučarske aktivnosti na Palama su jenjavale, sportski zanos postajao je sve slabiji da bi ratni vihor ugasio takmičenja. Od predratnih takmičenja iz 1939. godine, na kome su nastupili smučari s Pala, vrijedno je istaći takmičenje u skokovima na Crepoljskom (februara). Bilo je to prvenstvo Sarajevskog zimsko-sportskog podsaveza na kome je nastupilo deset skakača iz Slovenije i devet iz Sarajeva. Prvo mjesto osvojio je Grujo Samardžić sa 166,7 bodova i sa najdužim skokom bez pada 17,5 metara. Takmičari iz Slovenije skakali su van konkurenkcije.

Na Jahorini je u martu 1939. održano takmičenje između smučara sa sela i grada. Najuspješniji seljak bio je Jovo Golijanin a najuspješniji smučar iz grada bio je Aleksandar Milošević – u juniorskoj konkurenciji; staza je bila duga četiri kilometra. U konkurenciji seniora na stazi dugoj 14 kilometara najuspješniji građanin bio je Adolf Slokar a među seoskim smučarima Pavle Golijanin.

U januaru 1941. na Jahorini je održano prvenstvo Sarajevskog zimsko-sportskog podsaveza. Pored takmičara iz Sarajeva, nastupili su i smučari iz Beograda (16 trkača). Seniori su se takmičili na stazi dugoj 18 kilometara; pobijedio je Leo Knap s vremenom 1:46:32 sati. Juniori su nastupili na stazi dugoj 10 kilometara, prvo mjesto osvojio je Dimitrije Marinović s rezultatom 1:04:55 sati. U februaru 1941. na Jahorini je održano Prvenstvo Sokolske župe Sarajevo. Nastupilo je 49 takmičara; u seniorskoj konkurenciji (disciplina smuk) pobijedio je Husein Smajiš a kod djece Ibrahim Pinjo. Održano je i takmičenje u daljinskom trčanju: na stazi dugoj 14 kilometara prvo mjesto osvojio je Leo Knap a Ibrahim Pinjo bio je najuspješniji u konkurenciji pionira.

Bilo je to i posljednje smučarsko takmičenje (na području današnje paljanske opštine) koje je prije rata održano. Ubrzo je došao drugi svjetski rat i smučarske aktivnosti bile su potpuno prekinute.

Skakonica na Palama 1934. godine

Josip Sigmund kao zaljubljenik u smučanje

Smučari s Paša prije rata

Srebrna medalja koju je osvojio Vinko Mariović na Jahorini u trčanju na 10 km 1938. godine

MILE GUJA

(Pale, 15. januara 1921.)

Legenda koja traje

Medu živim legendama paljanskog smučanja istaknuto mjesto zauzima Mile Guja, čovjek koji je počinjao skijati baš kada je paljansko smučanje dobijalo svoj prvi zamah. Bilo je to već pominjane 1933. godine, dvanaestogodišnji Mile odlazio je na obližnje padine na skijama od buradi, običnih dasaka, da bi nesto kasnije (1935) na svojoj prvoj zvaničnoj trci osvojio prvo mjesto u konkurenciji pionira i dobio prve prave skije i cipele – gojzerice. Mile Guja rođen je 15. januara 1921. godine na Palama. Skijanjem se počeo baviti kao dječak; odlazio je da gleda tada već poznatog asa Gruju Samardžića, di-

vio se njegovim pobjedama i vještini i hrabrosti koju je on ispoljavao na skijama. U blizini kuće njegovog oca izgrađena je 1934. skakaonica; Mile je u početku samo gledao i divio se Jaru Bjernu i Gruji Samardžiću, maštajući da se jednog dana i on otisne kao ptica niz njenu strminu.

U februaru 1935. na Palama je održano prvenstvo Sarajevskog zimsko-sportskog podsaveza (to je u rangu današnjeg republičkog takmičenja) na kome su prvi put nastupili i pioniri na stazi dugoj dva kilometra. Prvo mjesto osvojio je Mile Guja, koji je nastupao za ekipu »Slavije«. Od tog takmičenja, Mile je postizao zapažene rezultate, kasnije u konkurenciji juniora i seniora. Na Palama je živio i bavio se smučanjem do početka drugog svjetskog rata. Kao napredan omladinac otišao je u partizane.

Poslije oslobođenja bio je oficir JNA, smučanje je ostala njegova ljubav. U Armiji je bio nastavnik skijanja od 1945. do 1948. godine – u Kranjskoj Gori i Vrhnici. Godine 1948. došao je na službu u Sarajevo i u Armiji ostao do 1956. godine. Aktivno se bavio skijanjem do 1960. godine, zbog prezauzetosti ostavio je skijanje. U to vrijeme bio je predsjednik Opštine Pale, kasnije direktor preduzeća, potpredsjednik i sekretar Saveza boraca opštine Centar u Sarajevu. Ostao je vjeran sportu kao šahovski radnik. Godine 1974. postaje sekretar Sportskog društva Sarajevo.

Za svoj dugogodišnji uspješan rad i učešće u narodnooslobodi-

lačkoj borbi, Mile Guja dobio je Orden za hrabrost, dvije medalje za hrabrost, Orden za vojne zasluge, Orden bratstva i jedinstva sa srebrnim vijencem, Orden rada, Orden zasluga za narod drugog reda, Dvadesetpetomajsku nagradu Bosne i Hercegovine, Majsku nagradu grada Sarajeva, prizna-

nje Svjetske šahovske federacije Šahovskog saveza Jugoslavije...

U svojoj 63. godini života Mile Guja ostaje vjeran sportu. Redovan je posjetilac smučarskih takmičenja na Palama, raduje se uspjesima mlađica i djevojaka koji nastavljaju tradiciju »Romanije«.

Jedna od trofejnih vitrina »Romanije«

Pionirka među smučarkama

U Jadranskoj ulici broj 11 na drugom spratu u Sarajevu (kod Pravnog fakulteta) živi simpatična starica – Desa Hrisafović. I ništa tu ne bi bilo neobično da ova još uvijek žena izuzetne razboritosti i dobrog pamćenja nije 1933. kao prva žena pobijedila na jednom takmičenju smučarki koje je održano na Palama.

Sa Desom sam uspostavio kontakt preko telefona. Ljubazno je prihvatile razgovor za ovu knjigu. Dogovor je bio kratak: »Dodata u ponedjeljak u 16 sati! Sa prijateljom (studentom), Miroslavom Bijelicem koji mi je pomočao u prikupljanju podataka za ovu knjigu, došao sam u zakaza-

no vrijeme. Kako je dan decembarski kratak, već se bilo smračilo. Redukcija električne učinila je da ovaj razgovor obavimo u malo neobičnom ambijentu. Jedini izvor svjetlosti, dok sam vodio razgovor sa šampionkom, koja je prije pola vijeka pobijedila na Palama, bila je jedna svijeća. No, to nije uticalo na moj radni zanos. Naprotiv...

– E, moj sine – započela je razgovor Desa Hrisafović – prošlo je pedeset godina od te trke! Davno je to bilo. Sjećam se da je staza bila duga dva kilometra, da je nastupilo šest djevojaka. Ja sam kao pobjednica imala vrijeme 15 minuta i 10 sekundi. Druga je bila Abida Karahasanović, a treća Cita Pečl. Ta prva trka u kojoj su nastupile žene poslužila je za popularisanje smučanja. Takmičenje je organizovao sarajevski »Ski-klub«, čiji sam ja član bila. Kako je takmičenje bilo otvoreno, nastupili su na njemu i smučari drugih klubova.

?

– Od te trke sprijateljila sam se sa Abidom Karahasanović, vozile smo i takmičile se zajedno, više od pola vijeka drugujemo i posjećujemo se. Abida je bila odlična smučarka, kasnije se posvetila sportu i mnogo doprinijela popularizaciji sporta u Bosni i Hercegovini. I danas Abida i ja rado se sjetimo tih dana kada smo odlazile na skijanje. Ispričamo se i prisjećamo se naših divnih drugarica. Meni je naročito u lijepom sjećanju ostala Cita Pečl; bila je lijepa djevojka, odlična smučarka.

Kasnije sam joj izgubila trag, ne znam šta je s njom bilo!

— Vi ste kratko učestvovali na takmičenjima?

— Imala sam porodične obaveze. Kad sam pobijedila na Palama, već sam imala jednogodišnjeg sina (Nenada) pa sam se morala okretati više porodici i poslu. Radila sam kao tehničar.

— Kada ste se počeli baviti skijanjem?

— Kao djevojka zabavljala sam se sa svojim budućim mužem (Vlado Hrisafović) koji je bio zapažen sportski radnik. Zbog njega sam zavoljela sport — planinarstvo i smučanje — pa sam sa brojnim Sarajljama odlazila zimi na Pale i Jahorinu. Išli smo pješke do Bistrika, a onda »čirom« do Pala. Vlado mi je nabavljao opremu i skije; roditelji su blagonaklono gledali na moje bavljenje smučanjem.

— Sportski zanos tada je bio prisutan naročito kod skijaša?

— Sjećam se lijepih trenutaka. Nikada neću zaboraviti kada je »Ski-klub« pravio dom na Cre-

poljskom. Smučari su sami prikupljali sredstva i od svoje zarade gradili dom. Materijal su nosili na rukama, s mnogo volje istrajalili su u tome. Druženje je bilo divno, bilo je tu mladića i djevojaka raznih nacionalnosti svi smo živjeli kao jedno biće, pravo drugarstvo, bratstvo i jedinstvo vladalo je među nama. Sjećam se brojnih detalja sa skijanja. U jednom domu koji ima 50 ležajeva spavalno je po 150 smučara; komfor nam nije bio važan, hranu smo nosili od kuće... Sjećam se i otvaranja skakaonice na Palama, sjećam se i Jara Bjerna, tog simpatičnog Norvežanina, koji je bio pionir skokova u Bosni i Hercegovini...

Desa Hrisafović kratko se bavila smučanjem prije rata kad je vozila za sarajevski »Ski-klub«, poslije rata povremeno je rekreativno odlazila na skijanje. Žali što nema sačuvane fotografije iz vremena kada je bila takmičarka (fotografije nestale u ratu). Poslije rata bila je zapažena u radu za što je dobila i Orden rada sa srebrnim vijencem, Plaketu grada Sarajeva i druga priznanja.

Vlado Hrisafović, Desa Hrisafović, Abida Karahasanović sa smučarima iz Sarajeva.

(Foča, 25. maja 1911.)

Decenije sportskih radosti

Kada sam prelistavao predratne novine tražeći gradu za ovu knjigu, često sam nailazio na ime Abide Karahasanović, žene koja je učestvovala na brojnim takmičenjima – na Jahorini, Palama, Crepoljskom, pa čak i u Sloveniji, Srbiji... Na prvoj trci koja je održana na Palama, a u kojoj su nastupile žene, Abida je bila druga! I danas čuva srebrnu medalju kao vrijednu uspomenu. Na toj medalji piše da je takmičenje organizovao »Ski-klub«, da je Abida Karahasanović 19. februara 1933. na cilj stigla druga. Prva je bila Desa Hrisafović, a treća Cita Pečić. Inače, Abida je već više od pola vijeka ostala u izvanrednim odnosima sa Desom, vezalo ih je spor-

tsko rivalstvo i drugarstvo, i danas u osmoj deceniji života međusobno se posjećuju i prisjećaju tih lijepih sportskih trenutaka.

Kao novinar imao sam mnogo susreta i razgovora sa bivšim i sadašnjim sportistima i sportskim radnicima. Jedan od meni najdražih i najinteresantnijih susreta bio je ovaj susret sa Abidom Karahasanović, ženom vedra lica, izuzetne kulture i memorije. Razgovor je trajao četiri sata i kad sam polazio iz njenog stana u Zagrebačkoj 2, poželio sam da se ponovo uskoro sretnemo i nastavimo dijalog.

Abida Karahasanović – Kadić u svojoj 74. godini, živi sama. Ipak, nikada nije usamljena, jer sa njom su njene uspomene na davno prošlo vrijeme mladosti i sportskih uspona, sa njom su često i njena unučad, njena najveća radost, sa njom su često i njeni prijatelji; dolaze i novinari... Sa Abidom sam uspostavio kontakt preko telefona, dogovor je bio kratak, rekla je: »Dodata u 18 sati!« U tačno zakazano vrijeme došao sam njenoj kući. Dočekala me je riječima:

– Baš nisam imala s kim da popijem kafu! Iako nisam ljubitelj kafe, popili smo duple »dode«! Abida je počela nuš razgovor riječima:

– Pa, to je bilo kao ilegalna: djevojke nisu lako dobijale dozvolu za skijanje, u početku su na nas gledali kao na neka čudovišta. Kasnije je bilo lakše, skijanje je među mlađima postajalo sve popularnije.

Kao članica »Ski-kluba« takmičila se na Palama 1933. godine, te trke se sjeća i priča:

— Bilo nas je šest na stazi, koja je po mom sjećanju bila duga dva kilometra. Desa je pobijedila, ja sam bila druga! Trka je pobudila veliko interesovanje među Paljanim.

U porodici Abidinog oca Muradisa Karahasanovića bilo je sedmoro djece, svi su, osim kćerke Enise, bili dobri sportisti. O tome Abida priča:

— Moj otac doselio je iz Foče u Sarajevo poslije prvog svjetskog rata. U Foći je od jednog austro-ugarskog oficira naučio da se bavi fotografijom. Kasnije mu je taj hobi postao zanimanje. U Sarajevu smo imali kod Principova mosta fotografsku radnju u kojoj je radila sestra Enisa, pa je to razlog što se ona nije bavila sportom. Jednostavno, za to nije imala vremena!

Godine 1930. Abida je završila Učiteljsku školu u Sarajevu. Otišla je na službu u Cazin, ali na sport nije zaboravila.

— Tamo sam kratko radila, vremene provedeno u Cazinu za mene je lijepa uspomena. U Cazinu su me primili kao da sam njihova sugrađanka, naročito mnogo mi je pomogao Alija Pozderac, u to vrijem istaknuti sportski radnik koji me je predložio za usavršavanje.

— Boravili ste na skijaškom kursu u Sloveniji?

— Da. Bilo je to 1931. godine kada sam na Planici u Reteču počudala tradicionalni smučarski kurs i dobila zvanje prednjaka.

— Ubrzo ste se vratili u Sarajevo i tu nastavili sportsku aktivnost?

— Poslije boravka u Cazinu, radila sam nekoliko mjeseci u Šibovskoj kod Prnjavora, onda sam

se vratila u Sarajevo i tu sam počela da radim u Prvoj ženskoj gimnaziji kao nastavnik gimnastike. Dok sam radila u gimnaziji, propagirala sam skijanje pa je sve više djevojaka počelo da se bavi ovim sportom.

— Vi ste bili na brojnim tečajevima na kojima ste se kao sportista i sportski radnik usavršavali?

— Pohadala sam 38 tečajeva po 15 dana, ukupno 570 dana!

Abida Karahasanović vozila je skije do svoje 62. godine života. Od brojnih smučara, naročito se sjeća Gruje Samardžića.

— Bio je izvanredan smučar, divan drug, svi su ga voljeli. Steta što je njegov život rano završen, jer bi izrastao u još većeg smučara.

Od brojnih terena na kojima je vozila, Abida uvijek ističe Golu Jahorinu. Zašto?

— Takve ljepote nema nigdje: kad je vedro sa Jahorine se vidi Durmitor! Niko nema Golu Jahorinu, meni se tu najviše sviđa proljetno skijanje kad se magle spuste u nizinu, a gore je sunce jače nego na moru! Steta je što danas ima sve manje turno-skijanja (skijanje bez vožnje uspinjačom), mislim da je mnogo ljepše i zdravije kad se bez ski-lifta popunjemo na vrh odakle se onda na skijama spuštamo!

Abida Karahasanović započinjala je sportsku karijeru deset godina prije drugog svjetskog rata. Poslije oslobođenja bila je takođe istaknuti sportski radnik, za što je dobila brojna priznanja. U osmoj deceniji života ostala je zaljubljena u sport, a njena najveća sportska radoš je što će preko televizije pratiti zbivanja na Olimpijskim igrama u Sarajevu.

Abida Karahasanović polaže 1934. za smučarskog trenera

Abida Karahasanović se smučerkama

Abida Karahasanović na Jahorini

Sa skija u ofanzive

Među predratnim smučarima koji su nastupali za »Soko« (Pale) i »Slavijinu« sekциju na Palama bio je Nikola Prodanić. On se takmičio 1933. i 1934. godine. Poslije dvije takmičarske sezone, kao završeni gimnazijalac, otišao je u Beograd na studije pa je prestaо da se aktivno bavi skijanjem. Kasnije je vozio više iz zadovoljstva – rekreativno. Nikola Prodanić se sjeća tih smučarskih dana provedenih na Palama i Jahorini i priča:

– U to vrijeme vozilo nas je oko 15 mladića s Pala. Sada se svih imena ne mogu sjetiti; znate bilo je to davno, od tada se mnogo toga dogodilo, svakakvih zgođa i nezgoda prošlo je kroz ovaj burni život. Meni je u sjećanju ostao Grujo Samardžić. Kakav je to smučar bio! Tada su vozili i Avdo

Šehić, Adolf Slokar, Anton Tilenek, Mile Guja, Nikola Gutalj, Budo Vuković... Bili su vrsni smučari.

– Skijali smo na Palama, odlazili smo i na Jahorinu, onako pješke. Iz Sarajeva bi subotom došli brojni mladići i poneka djevojka vozom na Pale. Tu bi ostali dan, dva da skijaju. Sjećam se i Abide Karahasanović, Dese Hristafović, Cite Pečić... Bile su dobre smučarke. U to vrijeme entuzijazam je bio glavna naša vrlina, krasilo nas je drugarstvo, nije se pitalo ko je ko i odakle je ko; sport nas je zbližavao i oplemenjivao. Imali smo kontakte sa smučarima iz Travnika; odlazili smo kod njih u goste, a oni su nam uzvraćali, dolazili su kod nas.

– Sami smo brinuli o nabavci skija i opreme. Oni bolji skijaši, kao što je bio Grujo Samardžić, imali su bolje skije i bolju opremu. Na trkama za pobjedu dobijale su se skije i medalje. Grujo je bio pravi kolekcionar trofeja. Sjećam se kad bi iz Sarajeva došao voz na Pale, smučare je sačekivao Nikola Obućina, jedan čestiti seljak. Nosio je skije Sarajlijama na konju, a on je bio vrijedan pa je mogao da nosi koliko i njegov konj. Ljudina je bio taj Nikola, voljeli su ga smučari.

– Majka i otac nisu mi branili da skijam, ali su uvijek na prvo mjesto stavljali učenje. Ja sam poštovao to njihovo »pravilo!« Zanimalo me i fudbal, igrao sam u »Vihoru« na Palama, desno krilo sam bio. Kažu da sam podsjećao na Tiranovića, onako, brz sam bio i nezgodan za golmane. I moj brat

Aco volio je sport, bio je dobar smučar, ali je rat zaustavio njegov životni zanos, poginuo je u partizanima 1943. godine.

— Meni je bilo zanimljivo gledati kako hrabri mladići skaču sa skakaonice na Palama. Nisu to bili neki veliki skokovi za današnje prilike, ali s obzirom na primitivne skije i opremu kakvu smo imali nije bilo lako otisnuti se niz skakaonicu. Ja nikad nisam smio da skačem, bojao sam se skokova! Bilo je i nezgoda na skijama; naše skije nisu imale one metalne kante pa su klizile na zaledenom terenu. Tako sam na jednoj trci, dok sam vozio preko Gole Jahorine, naletio na led, pao sam i po-

vrijedio nogu. Izgubio sam dosta vremena i to me je spriječilo da možda i pobijedim. Od tog pada sada osjećam bolove u nozi.

Nikola Prodanović je kao mlađić, odmah 1941. otišao u narodnooslobodilačku borbu. Kao hrabri partizan borio se u Sedmoj krajiškoj brigadi, prošao je četvrtu i petu ofanzivu. Za ratne i mirnodopske zasluge dobio je brojne ordene. Nosilac je »Partizanske spomenice 1941«, sada je u penziji kao general-potpukovnik. Poslije rata dao je veliki doprinos razvoju sporta u Jugoslavenskoj narodnoj armiji; kao penzioner ne miruje već je i dalje aktivno u sportskim organizacijama!

Povratak smučara s Vlašića 1939. godine

GRUJO SAMARDŽIĆ

(1914 – 1941.)

naprednog čovjeka, odveden je na robiju i strijeljan!

Trebalo bi podosta vremena i prostora da bi se nabrojale sve pobjede Gruje Samardžića. Umjesto toga, podsjetiću na one najznačajnije njegove nastupe kada je oduševljavao poklonike jednog mladog sporta koji je na Pałama u to vrijeme postajao sve popularniji. U martu 1933. na otvorenom prvenstvu »Slavije«, na kome su nastupili najbolji smučari iz Bosne i Hercegovine, pobijedio je Grujo Samardžić; on je stazu dugu 20 kilometara prešao za 1:39:41 sati. Na prvom takmičenju na skakaonici na Pałama 11. februara 1934. nastupio je i Grujo Samardžić. Pošto je to bilo nezvanično takmičenje, rezultati nisu objavljeni. Sedam dana kasnije (18. 2. 1934.) na prvom zvaničnom takmičenju na Pałama (na skakaonici) pobjeđuje Grujo Samardžić sa 108,7 tačaka. Na Prvenstvu Sarajevskog zimsko-sportskog podsaveza u martu 1936. godine Grujo Samardžić još jednom potvrđuje da je najbolji smučar na širem području Sarajeva, odnosno današnje Bosne i Hercegovine.

Nije samo dobar takmičar bio Grujo Samardžić, on se istakao i kao smučarski instruktor. Krajem 1937. na Jahorini je otvorena smučarska škola koju je vodio mlađi Grujo, koji je obučavao početnike u elementarnoj tehnici i one iskusne koji su usavršavali tehniku smučanja. Godine 1939. Grujo pobjeđuje na takmičenju u skokovima, koje je održano na Crepoljskom. Na tom takmičenju nastupili su i Slovenci van konkurenčije. Te godine Grujo je otišao

Šampion bijelih staza

Jedan od najboljih predratnih smučara iz današnje Bosne i Hercegovine bio je Paljanin Grujo Samardžić. Pošto na Pałama u to vrijeme nije postojao smučarski klub, Grujo Samardžić nastupao je za ekipu »Slavije« iz Sarajeva. Pobjedivao je na brojnim takmičnjima koja su održana na Pałama, Jahorini, Crepoljskom, Trebeviću... Kao devetnaestogodišnji mladić prvu pobjedu postigao je na prvenstvu »Slavije«, koje je u januaru 1933. održano na Pałama. Bio je to početak jedne izvanredne karijere mladića koji je kao dvadeset sedmogodišnjak tragično završio sportsku i životnu karijeru. Kada je izbio drugi svjetski rat, neprijatelj ga je uhapsio kao

u Čačak na službu. Kako je imao završena dva razreda gimnazije, radio je kao službenik. U proljeće 1941. godine враћa se na Pale gdje je odmah uhapšen odveden i kasnije strijeljan. Još dok je radio u Čačku, hapšen je kao napredan omladinac.

Grujo Samardžić rano je završio životnu i sportsku aktivnost; na njegove izvanredne vožnje i pobjede ostala su sjećanja njegovih drugova, prijatelja i rodbine (brata Vasa). Iz tih sjećanja, od zaborava otrogao sam i ovo:

— Grujo je bio sjajan smučar i divan čovjek. Nastupali smo zajedno, on je najčešće pobjedivao, ja sam osvajao od drugog do desetog mjesto. Samo jednom sam ga pobijedio, radovao se mojoj pobjedi više nego svojoj. Takav je bio Grujo Samardžić, čovjek koji je mnogo učinio za smučanje u Bosni i Hercegovini — sjeća se, mnogo godina kasnije, jedan od predratnih istaknutih smučara Anton Tilinek.

Grujo Samardžić bio je uzor brojnim dječacima koji su sa mnogo radoći odlazili na skijanje. Jedan od njih je i Mile Guja, godinama nerazdvojan drug najboljeg smučara s Pala. O Gruji Mile kazuje ovako:

— Sve najljepše što može da krasiti jednog mladog čovjeka — krasilo je Gruju Samardžića; bio mi je i ostao uzor u smučanju, zbog njega sam zavolio ovaj sport, divio se njegovim pobjedama i sjajnoj tehniči u trčanju, slalomu i skokovima.

Na Palama, na raskrsnici starog puta koji je iz Sarajeva vodio do ovog mesta, postoji kuća u kojoj živi brat Gruje Samardžića, četiri godine stariji — Vaso! Od njega smo saznali o Gruji i ovo:

— Grujo nije bio oženjen, tako da bliže porodice nema, ostao sam samo ja njegov stariji brat. On je počeo rano da se bavi skijanjem, prve skije napravio je od taraba. U to vrijeme iz Sarajeva su na Pale dolazili pravi smučari, zapazili su Gruju i nagovorili ga da se i on posveti ovom sportu. Prve »prave« skije dobio je od nekog privatnog majstora, koji je na Palama imao svoju radionicu. U početku nije imao modernu opremu, sjećam se da je nabavio jedne cipele (gojzerice), skije je vezao kaiševima i žicom. Kad je postao član »Slavije«, dobio je bolju opremu, maze su mu slali iz Zagreba. Skije je mazao redovno, poslije mazanja mazu je ravnao pegom!

— Kao djeca ostali smo rano bez oca (Risto) koji je poginuo u prvom svjetskom ratu. Majka Cmilja nije nam branila da se skijamo, ja nisam mnogo volio skijanje, a Grujo je bio zaljubljen u taj sport. Kad bi došle trke, odlazili smo svi da navijamo za Gruju, on je pobjedivao i mi smo se tome radovali više od njega.

Osvajao je vrijedne nagrade, najčešće su to bile skije i skijaška oprema. Sjećam se da je davao omladincima skije koje bi dobio za nagradu. Voljela su ga djeca! Na brojnim trkama osvojio je dosta nagrada i priznanja; nažalost, sve je to nestalo u ratu pa su na te uspomene ostala samo sjećanja.

U znak sjećanja na svog brata Gruju, Vaso je dao ime svome sinu (Grujo), ali je on poginuo u saobraćajnoj nesreći. Tako je ostala, uz sjećanja duboka rana u srcu starog Vase, koji kad se pomene to ime, iako na prvi pogled tvrdog lica, ne može a da ne pusti suzu.

Panorama Pais — predratri animak

ADOLF SLOKAR

(Pale, 20. februara 1919.)

Nastavio sportsku tradiciju

Adolf Slokar bio je jedan od istaknutijih smučara s Pala prije i poslije drugog svjetskog rata. Rođen je u Sjetlini, opština Pale, 20. februara 1919. godine. Sportom se počeo baviti kao dječak u školi. Pobjedivao je na trkama na kratkim stazama, skokovima uvis i udalj. Rano je postao član »Sokola«, igrao je fudbal, u Sjetlini je postojao Fudbalski klub »Virtus«. U »Sokolu« je igrao odbojku i bavio se gimnastikom.

Godine 1933. njegov otac Cvjetko Slokar kupio mu je par skija. Prvu abecedu iz smučanja dali su mu tadašnji asovi. U jesen 1934. Adolf Slokar s roditeljima odlazi na Jahorinu. Tu su oni vo-

dili planinarski dom Planinarskog društva »Romanija« iz Sarajeva. Dosta vremena mlađi Adolf provodio je na snijegu, volio je smučanje i bio srećan kad stane na skije. Jahorina i taj planinarski dom bili su njegova škola života; tu je doživio dosta lijepih trenutaka, bilo je i tuge, jer život u planini tada nije bio nimalo lak.

Sportska tradicija u porodici Slokara bila je odavno prisutna, Adolfova baka Marija i djed Todor došli su za vrijeme Austro-Ugarske iz Čehoslovačke u krajeve današnje Bosne i Hercegovine na službovanje. Djeda je bio šumar, službovao je od Livna do Višegrada. Baka i djed bavili su se, takođe, smučanjem, vozili su nekakve kratke skije sa jednim štapom. Njegov otac Cvjetko nastavio je tradiciju, bio je dobar smučar, tu tradiciju Adolf je produžio.

Kao dječak, Adolf Slokar bi u jednom danu otišao s Jahorine do rodnog sela Sjetline, pa u Sarajevo i natrag, ukupno više od 80 kilometara. Ništa mu nije bilo teško, iako su ga u školi oslobodili fizičke kulture kako su mu objasnili zbog deformacije srca?! Mlađi Adolf nije osjećao nikakvu deformaciju, već je bio svestran sportista.

Nastupao je na takmičenjima koja je organizovao Sarajevski smučarski podsavet. Godine 1936. kao junior takmičio se na Palama u konkurenciji seniora. Od 1937. godine više se posvetio smučanju. Te godine učestvovao je na Prvenstvu Sokola Jugoslavije na Jahorini i postigao dobar rezultat. Adolf Slokar je 1937. na-

stupio i na Prvenstvu »Slavije« i osvojio treće mjesto. Godinu dana kasnije (1938.) takmičio se na Kopaoniku – tromeč reprezentacija Srbije, Bosne i Hercegovine i Makedonije. Pobijedila je reprezentacija Bosne i Hercegovine.

Tih godina nastavio je sa smučarskim usavršavanjem: po sopstvenom kazivanju u sezoni 1938./39. sa Bobanom Ilićem pri domu »Romanije« na Jahorini otvorio je »Novu školu smučanja – Jahorina«. Uz Bobana je mnogo naučio kako u organizacionom tako i u tehničkom pogledu da vodi sa-

mostalno smučarske kurseve u grupama i sa pojedincima. Tada akcenat baca na instruktažu i u sezoni 1939/40. otvorio je na Jahorini školu »Dolfi« u kojoj su se obučavali smučari.

Poslije oslobođenja, Adolf Slokar radi na organizaciji kurseva skijanja za naše vojнике u JNA. Tih godina nastupao je kao takmičar na Prvenstvu Bosne i Hercegovine, vozio je i na Prvenstvu Jugoslavije. Bio je aktivni i sportski radnik i za to dobio brojna priznanja.

Vječito drugi

Davne 1927. godine, tada trinaestogodišnji dječak Anton Tilink počeo je da skija na Palama. U to vrijeme družio se sa Grujom Samardžićem najboljim predratnim paljanskim smučarom. To druženje trajalo je od početka drugog svjetskog rata kada je Grujo stradao od neprijateljskog metka.

Njih dvojica bili su najbolji smučari na Palama, Grujo je gotovo uvijek bio prvi, a Anton drugi. Nastupali su na takmičenjima na Palama, Jahorini, Crepoljskom. Tilink je vozio za Soko, a ponekad i za Slavijinu smučarsku sekiju. Godine 1934. nastupio je na Sveslavenskom takmičenju sokola Jugoslavije u bohinjskoj Bistrici. Među brojnim takmičarima

(101) bio je dvadeset treći što se smatralo velikim uspjehom. Na tom takmičenju nosio je startni broj »1« pa je pomicljao da odustane. Nije bilo lako probijati snijeg! Nije odustao, uspio je da na stazi dugoj 15 kilometara postigne zapažen rezultat.

Anton Tilink bio je istaknut skijaš u daljinskom trčanju i skokovima. Kao trkač postizao je bolje rezultate, ali je često nastupao i na skakaonici na Palama. Kao dječak i omladinac živio je na Palama (Kalovita brda) gdje je svakodnevno zimi skijao. Tu je naučio i prve skijaške korake.

Ratni vihor prekinuo je njegovu skijašku karijeru. Poslije oslobođenja nije se aktivno bavio skijanjem, ali je ostao vjeran planinarstvu. Kao član Planinarskog društva »Prijatelj prirode« često je odlazio na planine oko Sarajeva. Odlaskom u penziju prestao je da se bavi sportom.

Grujo Samardžić i Anton Tilink

Smučanje i fudbal

Skijanjem se počeo baviti kao dječak 1934. godine. Bilo je to u vrijeme otvaranja skakaonice na Palama kada je smučanje predstavljalo pravu atrakciju. Vuković je kao i ostali dječaci na Palama svakodnevno skijao. Nedjeljom bi odlazili do Jahorine na skijanje gdje se uključio u pionirska takmičenja. Bio je zapažen među pionirima, sa Milom Gujom predstavljao je pravu nadu paljanskog smučanja. Budimir Vuković u to vrijeme išao je u Osnovnu školu na Palama, kasnije je pohadao Gimnaziju u Sarajevu. Smučanje mu je uvijek bilo velika ljubav.

I kada je bio u pravom sportskom usponu, rat je prekinuo njegovu smučarsku karijeru. Poslije oslobođenja uključio se u naš sportski pokret, radio je u Komis-

tetu za fizičku kulturu Bosne i Hercegovine. Bio je aktivan sportski radnik, radio na popularizaciji sporta. I tada je nastupao kao takmičar, vozio je na Armijском takmičenju od 1947. do 1949. godine. Pohadao je smučarske kurseve, bio je smučarski instruktor i trener. Smučanjem se bavio do 1960. godine.

Još kao smučarski aktivista zanimalo se i za ostale sportove, naročito za fudbal. Godine 1953. postao je član »Sarajeva« i od tada je aktivan u upravi ovog kluba. U Upravi »Sarajeva« proveo je 16 godina. Za njegovo vrijeme, »Sarajevo« je bilo prvak Jugoslavije i finalista Kupa Jugoslavije. Budimir Vuković je godinama zapažen sportski radnik za što je dobio i niz priznanja. U sedmoj deceniji života više nije aktivan sportski radnik, ali je ostao vjeran sportu. Redovan je posjetilac na fudbalskim i drugim sportskim priredbama.

Budo Vuković na takmičenju 1939. godine

foto:tempo
Sarajevo

Nezaboravne uspomene

Početak smučarskih skokova u Sarajevu i okolini vezan je za ime norveškog trenera Bjern Jara, koji je boravio u Jugoslaviji od decembra 1933. do marta 1934. godine. U pismu koje je Bjern Jar poslao za knjigu moga kolege Bore Radosavljevića (»Tragom smučarske staze«), Bjern Jar piše:

»Rođen sam 25. maja 1914. godine. Završio sam trgovачku školu 1932. godine. Po zanimanju sam, inače, prevoznik. Bio sam skijaški trener u Jugoslaviji od decembra 1933. do marta 1934. godine.

Na osnovu angažmana Skijaškog saveza Norveške, oputovao sam decembra 1933. godine u Jugoslaviju i bio sam smješten u Ljubljani, gdje sam se upoznao sa rukovodstvom i jednim dijelom budućih učesnika u treningima. Potom sam oko dvije sedmice proveo na Bledu, gdje su organizovana dva skakačka takmičenja.

Iz Bleda sam prešao u Mojstranu, gdje sam ostao oko deset dana i doživio izuzetno priyatne trenutke učeći djecu da se skijaju. Oprema koju su učenici imali bila je veoma loša, ali je zato interesovanje da nešto nauče

bilo izuzetno veliko. Njihova nastavnica je veoma mnogo doprinijela tome, prevodeći upustva s njemačkog na slovenački jezik. U Mojstrani mi je obucar Mandels sašio par novih »gojzerica« specijalno urađenih za skijaške skokove.

Iz Mojstrane sam otišao na Planicu, gdje sam trenirao veliki broj mladića na jednoj skakaonici od 35 metara. Posebno se sjećam jednog mладог sportiste, Toneta Dčmana iz Ljubljane, koji je izuzetno brzo napredovao – nekoliko puta je skočio duže od svog učitelja.

Velika skakaonica na Planici još nije bila pripremljena, preparirana, ali sam ipak pokušao da skačem uz gotovo najveću brzinu. Tada je zalet bio dug 136 metara, s padom od oko 36 stepeni najvećim dijelom spusta, a uz dobar kvalitet snijega izlazna brzina bila je oko 100 kilometara na sat. Međutim, nisam prešao više od 26 metara.

Skakaonicu je trebalo preuređiti i dobio sam oko 200 vojnika da mi pomognu da produžim doskočište oko 11 metara, koje je potom bilo veliko i ličilo je na veliku odskočnu dasku. Skok je bio opasan, na visini od oko deset metara, doskok na oko 75 metara, ali uz oštar pad. Tada je odlučeno da se nova skakaonica prepravi i izgradi nova, niža na uzvišici, kako bi se mogli postizati duži skokovi.

U međuvremenu sam oputovao u Sarajevo, gdje su me isto tako izuzetno dobro primili i smjestili u jedno izletište u blizini novog terena, koji još nije bio upotrebljavan. Teren je bio fin, možda malo sporiji, ali izvanredan za trening.

U Sarajevu su mi dali vojnike da pripreme staze i to nam je omogućilo kvalitetne terene tokom svih 14 dana, koliko sam ostao u Sarajevu. Zamolili su me da i vojnicima održim nekoliko časova skijanja, što sam činio nekoliko dana.

Nažalost, ne sjećam se imena svojih domaćina, ali znam da je on bio Srbin, a ona iz Beča i da su zajedno s predstavnicima Jugoslovenskog zimskog sportskog saveza davali časove skijanja učenicima koji su bili veoma zainteresovani za učenje, uprkos nažuljanim nogu, loše i teške opreme i jakim uzbrdica.

Imao sam vremena i da sa svojim novim prijateljima odem nekoliko puta na skijanje na Jahorinu kraj Sarajeva i na Bohinj kraj Ljubljane. Oba mjesta podsjećala su me na norveške planine, kada je na njima najbolje vrijeme za skijanje.

Boravak u Sarajevu bio je izuzetan doživljaj. Taj stari grad je 1934. godine bio još uvijek originalan grad, a u njemu sam srećo nove ljudi iz umjetnosti, zanatstva, trgovine, vojske i prosvjete.

Iz Sarajeva sam se vratio na Planicu, gdje se inženjer Bloudek, koji je projektovao skakaonicu, lјutio na mene zbog izmjena koje sam učinio. Tada je organizovano i prvo takmičenje s mnogo učesnika, između ostalog i iz inostranstva. Sve je, na sreću, dobro prošlo, mada je bilo nekoliko pada. Najduži skok bio je koliko se sjećam 62 metra.

Vratio sam se kući nakon tri mjeseca i čini mi se da je to bilo putovanje moga života, mada sam kasnije, kao prevoznik, putovao i mnogo i daleko.

U Sarajevu sam dobio jednu divnu vaznu od bakra, pozlaćenu i sa srebrnim crtežima, jedan divan rad koji me svakog dana raduje i doziva mi uspomene.

Sa srdačnim pozdravom,

Bjern Jar

Poslijeratni period (1945 – 1983.)

Drugi svjetski rat ostavio je strašna pustošenja, prekinuo sportske aktivnosti, pa je i smučanje za te četiri godine bilo nestalo. Na planinama oko Sarajeva stradali su planinarski i smučarski domovi; trebalo početi od nule! Prvih mjeseci nakon oslobođenja svi naši krajevi pretvoreni su u veliko gradilište. Oživljavaju sportske aktivnosti, nastavljaju s radom klubovi revolucionarne tradicije, formiraju se i nova sportska društva.

Značajan datum za razvoj sporta u Bosni i Hercegovini vezan je za godinu 1946., kada je formiran Fiskulturni savez Bosne i Hercegovine, u čijem okrilju djeluje tada i Odbor za planinarstvo i zimske sportove koji kasnije mijenja ime u Planinarsko-smučarski savez BiH. Prvi predsjednik Planinarsko-smučarskog saveza bio je narodni heroj Nisim Albahari. Savez je dao snažan impuls razvoju smučarstva u našoj republici pa naravno i u opštini Pale!

Godine 1949. Planinarsko-smučarski savez se razdvojio, da bi 1952. kada je formiran Savez sportova BiH bio ponovo formiran jedinstven Planinarsko-smučarski savez BiH! Do konačnog razdvajanja došlo je 1954. godine. Prva poslijeratna takmičenja u Bosni i Hercegovini održana su na Trebeviću. Bilo je to 1946. godine. Tada su na Trebeviću održani i prvi kursevi smučanja za pripadnike Armije. Sljedeće smučarske godine na Jahorini se grade prve barake, tu vojska gradi i prve skakaonice. Počelo je i osnivanje smučarskih sekacija pri planinarskim društvima. Godine 1948. Planinarsko-smučarski savez jača; oko 70 omladinaca i omladinki na Trebeviću završilo je kurs za smučarske instruktore. I na drugim planinama oko Sarajeva grade se objekti. Tako je na Jahorini 1948. otvoren armijski hotel.

Na području paljanske opštine smučarstvo se sve više razvija. Značajan datum za razvoj smučarstva u ovom kraju u vezi je sa 4. januarom 1953. godine, kada je na Jahorini otvorena prva žičara u Bosni i Hercegovini. Dužina žičare iznosila je 1.050 metara, a visinska razlika 240 metara. Uspinjača je imala pojedinačna sjedala (84) na neprekidnom užetu na 11 visokih stubova. Jedna vožnja uspinjačom trajala je osam minuta.

Početkom pedesetih godina već uveliko se održavaju republička takmičenja u smučarstvu, a smučari iz BiH uzimaju učešće i na saveznim takmičenjima. I smučari s Pala takmiče se tada na sreskim, seoskim i republičkim prvenstvima, ali u početku nisu imali naročito zapažene rezultate. Primat su držali smučari iz Sarajeva i Travnika.

Smučarski tereni na Palamu

Chair-lift na Jahorini

Tih godina Jahorina se afirmiše kao jugoslovenski smučarski centar. U martu 1949. na Jahorini je održano prvenstvo Jugoslavije u klasičnim disciplinama, a u februaru 1950. održano je savezno prvenstvo u klasičnim i alpskim disciplinama, a u januaru 1952. omladinsko prvenstvo Jugoslavije u trčanju i alpskim disciplinama. Prvo internacionalno smučarsko takmičenje u BiH održano je na Jahorini u martu 1953. godine; bio je to »Prvi jahorinski kup«. Tradicija ovog takmičenja nastavljena je do danas. Prvi pobjednik »Jahorinskog kupa« bio je Slovenac Janko Štef. Godine 1954. na Jahorini je održano Prvenstvo Jugoslavije u alpskim disciplinama; otvoren je i novoizgrađeni hotel »Jahorina«.

Smučari s Pala česti su posjetioci snježnih terena na Jahorini, u početku oni su uglavnom tamo odlazili pješke. I brojne Sarajlije dolaze na snježnu ljepoticu na skijanje. Značajan datum za razvoj smučarstva u sarajevskom području vezan je za 1955. godinu, kada je »Transportno preduzeće Udarnik« otvorilo redovnu autobusku liniju od Sarajeva do Jahorine. Autobus je saobraćao jednom nedjeljno.

U februaru 1955. na Jahorini je održano studentsko prvenstvo Jugoslavije u smučanju, a 1957. Jahorina je ponovo domaćin državnog prvenstva u alpskim disciplinama. Na Jahorini je do 14. zimskih olimpijskih igara održano devetnaest takmičenja za »Jahorinski kup« i još dvije smučarske priredbe velikog međunarodnog ranga. To su studentsko prvenstvo svijeta 1955. i takmičenje smučarki za svjetski kup 1975. pod nazivom »Zlatna lisica«. To takmičenje trebalo je da se održi na Pohorju, ali zbog nedostatka snijega održano je na Jahorini, uporedo s prvim »Jahorinskim kupom« koji je bodovan za Evropski kup.

U proteklih trideset godina na Jahorinskom kupu nastupili su gotovo svi najbolji smučari i smučarke svijeta. U proteklom periodu nekoliko puta mijenjao se karakter takmičenja: poslije četiri prve priredbe (od 1953 – 1958.), organizovano je pet takmičenja za »Omladinski kup« (od 1962. do 1968.), a 1971. »Jahorinski kup« je u stvari takmičenje za 3. evropski omladinski kriterij.

»Jahorinski kup« se od 1975. uključuje u program Evropskog kupa i održava se svake godine. Prvo takmičenje za »Jahorinski kup« organizованo je u muškoj, a narednih devet u muškoj i ženskoj konkurenciji. Kada su se takmičenja na Jahorini počela bodovati za Evropski kup (1975), sedam takmičenja na Jahorinskom kupu vozili su muškarci, a potom su ovu snježnu ljepoticu osvojile dame! Godine 1982. Bjelašnica je postala mjesto gdje su se počeli okupljati smučari najvećeg svjetskog ranga, dok je Jahorina uvrštena u ženski smučarski program za 14. zimske olimpijske igre. Na Jahorini je 1983. održano takmičenje smučarki u spustu za Svjetski kup, što je ujedno i prvi put da se Jahorinski kup našao u programu Svjetskog kupa.

Na području paljanske opštine najčešće su održavana takmičenja u klasičnim i alpskim disciplinama. Ipak, nastavljena je i tradicija u skokovima koja je započela prije pola vijeka. Poslije rata na Jahorini je izgrađena smučarska skakaonica, koju je projektovao inženjer Aleksandar Trumić. List »Oslobodenje« u broju od 19. januara 1947. piše o jahorinskoj skakaonici:

»...Ovih dana na Jahorini izgradili su borci Jugoslovenske armije smučarsku skakaonicu na kojoj su mogući skokovi od 25 metara. Interesantno je da je na izgradnju skakaonice utrošeno relativno malo materijala i vremena, jer je sagradena za svega četiri dana. Na dovršenoj skakaonici

već su bili izvršeni prvi probni skokovi, na kojima je poručnik Lušina uspijao skočiti oko 20 metara.«

Na ovoj skakaonici u februaru 1948. održano je armijsko prvenstvo, a najduže skokove postigao je Adolf Slokar (628 bodova), drugi je bio Dušan Stok (626 bodova). Značajan doprinos razvoju smučarstva u paljanskoj opštini poslije rata dala je i naša armija. Tako su pripadnici Jugoslovenske armije krajem 1948. godine dogradili staru i izgradili novu skakaonicu na Jahorini.

U »Oslobodenju« od 21. decembra 1948. piše: »Jahorina uskoro dobija skakaonice koje omogućavaju skokove od 25 i 45 metara. Nacrte za skakaonice dao je naš poznati stručnjak inženjer Stanko Bloudek. Objekti skakaonice nalaze se u neposrednoj blizini vojnog oporavilišta na Poljicima.«

Jahorina je u to vrijeme imala i jednu prirodnu petnaestmetarsku skakaonicu, a nalazila se iznad doma »Sator«.

Na Prvenstvu Jugoslovenske armije 7. februara 1949. godine Vid Černe (reprezentativac Beograda) postiže skok od 40 metara. Takmičenje je održano na Jahorini. Takmičenja u skokovima u to vrijeme nisu bila naročito masovna, ali su bila atraktivna; skakači su zbog velike hrabrosti uživali veliku popularnost.

Jahorina je krajem 1952. godine bila domaćin omladinskom smučarskom prvenstvu Jugoslavije, na kome je u konkurenciji skakača pobijedio Janez Gorišek iz Slovenije koji je skočio 35 metara. Tri decenije kasnije taj omladinski šampion Jugoslavije projektovao je na Igmanu prve olimpijske skakaonice u Jugoslaviji!

Krajem pedesetih godina smučarski skokovi na Jahorini polako se »gase», jer je ta disciplina izbrisana iz programa takmičenja vojnika smučara. Smučarski skokovi odvijaju se tada uglavnom u klupskoj konkurenциji. Tako je, na primjer, na Palama 29. februara 1956. održano prvenstvo Smučarskog kluba Romanija »na kome je na improvizovanoj skakaonici pobijedio Miša Angebrant skokom od 16,5 metara. Najduži skok imao je Slobodan Kuše, ali je on nastupio van konkurencije. Skokovi postaju sve rjadi, skakaonice na Jahorini su zapuštene i sve više su podsjećale samo na mjesta gdje su se nakada okupljali skakači iz BiH i Jugoslavije. Godine 1959. na Jahorini su organizovana takmičenja u smučarskim skokovima; bilo je to propagandno takmičenje u okviru smučarskog prvenstva Bosne i Hercegovine. Godinu dana kasnije, takođe u okviru republičkog prvenstva, organizuju se smučarski skokovi na Jahorini. Bilo je to posljednje takmičenje u skokovima koje je održano na ovoj snježnoj ljestvici.

Smučarska tradicija na Palama nastavljena je poslije drugog svjetskog rata. Paljanski smučari prije rata nastupili su u okviru »Sokola« i »Slavijine« smučarske sekcije. Poslije oslobođenja Paljani voze prvo na streskim, seoskim pa republičkim takmičenjima. Smučanje na Palama postojalo je 1946. godine i sljedećih godina, ali je ovaj sport dobio pravi znamah kada je formiran Smučarski klub »Romanija«. O formiranju kluba nije sačuvan zapisnik, ali po sjećanju tadašnjih smučara i smučarskih aktivista (postoji sačuvana i jedna sveska u koju su upisivana imena smučara na Palama), »Romanija« je formirana 1950. godine. Klub tada nije bio registrovan, ali su smučari s Pala nastupali na takmičenjima koja su u to vrijeme najčešće organizovana na Jahorini, Palama, Crepoljskom, Trebeviću... Klub je registrovan kod Smučarskog saveza Jugoslavije i već iz prvih dana januara 1956. sačuvane su članske legitimacije.

Jedna od prvih članskih karti »Romanije«

Jedna od prvih poslijeratnih ekipa, »Romanije«

Smučari na Jahorini 1956

Buduci sampioni u alpskom skijanju

Drugo mjesto na kupu republika i pokrajina u Delnicima

Predsjednik SS BIH Sava Golubović predaje pehar Veljku Cvjetkoviću

Prvih poslijeratnih godina smučanje na Palama nije bilježilo neke značajnije uspjehe. Uzrok tome je prije svega nedostatak opreme, kadrova, objekata... Sve je teklo ispočetka, spontano! Tek u drugoj polovini pedesetih godina Paljani postižu zapaženje rezultate i u klasičnim disciplinama počinju da vode uzbudljivo nadmetanje sa smučarima iz Sarajeva oko primata u Republici. Imali su Paljani tada i alpsku ekipu, koja se postepeno uključivala u vrh bosanskohercegovačkog smučanja.

O uspjesima »Romanije« u poslijeratnom periodu govorili su detaljnije u svojim sjećanjima takmičari i aktivisti, u ovom uvodnom dijelu spomenući one najznačajnije.

● U martu 1960. godine na Jahorini održano je prvenstvo Bosne i Hercegovine u alpskim i klasičnim disciplinama, te dvomeđ reprezentacija Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Na ovom takmičenju za Romaniju vozili su: Miladin Golijanin, Miladin Granzov, Petko Nešković, Dušan Granzov, Stevan Đokanović, Rade Martinović, Mira Lučić, Zora Arnaut, Mira Petrović, Ranko Jugović, Dobro Matović, Kostadin Vladičić, Slobodan Kunić, Remzo Spahić, Slaviša Vuković, Pero Janković, Vlajko Petrović i Nedjeljko Šuko. Nakon takmičenja u smuku, slalomu, veleslalomu, daljinskom trčanju na 16, 8 i 4 kilometra, »Romanija« je bila prva sa 7.761,97 bodova. Drugo mjesto pripalo je »Sarajevu«, treće »Zenici«, a četvrto »Bukoviku«.

● Godine 1963. ekipa »Romanije« na stazi dugoj 30 kilometara za pehar Smučarskog saveza Hrvatske u ekipnoj trci osvaja treće mjesto. Na ovom takmičenju nastupile su dvije equipe iz Slovenije, po jedna iz Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine. Za ekipu »Romanije« vozili su – Ranko Jugović, braća Vladičić (Milorad i Kostadin).

● Godine 1965. na »Čičinom memorijalu«, koji je održan 17. januara, pobijedila je ekipa »Romanije« sa 3.173,8 bodova, ispred Sarajevskog smučarskog kluba. Nastupilo je osam ekipa. Za ekipu »Romanije« vozili su braća Milorad i Kostadin Vladičić, Pero Janković, Čedo Matović, Sa-

van Matović, Milka Kablar, Mira Jasika, Jela Simović, Milojka Simić, Branko Čečar, Slavko Vučićević, Omer Kujović, Božo Vuković.

● Na takmičenju za »Čičin memorijal« i na sreskom prvenstvu u Han-Pijesku (22. i 23. januara 1966.) pobijedila je ekipa »Romanije« sa 4.289,02 bodova, drugi je bio Sarajevski smučarski klub; nastupilo je sedam ekipa. Iste godine održano je republičko prvenstvo u klasičnim disciplinama. I na ovom takmičenju pobijedila je »Romanija« sa 3.074,80 bodova, drugi je bio Sarajevski smučarski klub. Na tim takmičenjima nastupili su: Branko Čečar, Slavko Vučićević, Mahir Šehić, Franjo Černi, Mira Jasika, Novka Jasika, Jela Simović, Milka Kablar, Krista Rajić, Božana Đukić, Remzo Spahić, Milorad Vladičić, Ranko Jugović, Kostadin Vladičić, Savan Matović, Pero Janković, Ćedo Matović, Grozda Matović.

Iste godine na državnom prvenstvu, koje je održano u Delnicama, omladinke »Romanije« postigle su značajan uspjeh osvojivši treće mjesto u štafeti. To je ujedno i prvi veliki uspjeh ženske ekipe »Romanije«. Za »Romaniju« su na tom takmičenju vozile – Milanka i Milka Kablar i Mira Jasika. Uslovi za trku bili su teški zbog lošeg vremena.

● Prvenstvo Jugoslavije (1980) u smučarskom trčanju održano je na Palama. U konkurenciji senioreki, u trci dugoj 10 kilometara drugo mjesto osvojila je Jasna Pandurević, treća je bila Milanka Goreta. Među mlađim omladincima u trci od pet kilometara Tomislav Lopatić osvojio je treće mjesto. Mlađe omladinke »Romanije« u štafeti 3X5 kilometara osvojile su treće mjesto. Za »Romaniju« su vozile Snježana Skokić, Sonja Dimić i Danka Purković. Mlađi omladinci »Romanije« u trci 3X5 kilometara bili su takođe treći. Štafetu su sačinjavali Blaško Veselinović, Jovo Lučić i Tomislav Lopatić. Iste godine na prvenstvu Jugoslavije u biatlonu na Kopaniku među mlađim omladincima pobijedio je član »Romanije« Tomislav Lopatić. Trka je bila duga 15 kilometara.

● Godine 1981. omladinska štafeta »Romanije« (Miroslav Lučić, Dragan Zuber i Tomislav Lopatić) bili su prvaci Jugoslavije. Dragan Zuber u omladinskoj konkurenciji osvojio je drugo mjesto u Jugoslaviji na trci dugoj 15 kilometara.

● Godine 1982. Tomislav Lopatić u konkurenciji omladinaca bio je prvak Jugoslavije na 15 kilometara. U istoj disciplini Zoran Čosić bio je drugi. Oba su nastupila u biatlonu. U trci biatlonaca na 10 kilometara Tomislav Lopatić bio je prvi a Zoran Čosić drugi; biatlon ekipa »Romanije« u juniorskoj bila je najbolja u Jugoslaviji.

● Godine 1983. biatlon ekipa »Romanije« je najbolja u Jugoslaviji. Omladinska štafeta osvojila je prvo i drugo mjesto. U pojedinačnoj konkurenciji Zoran Čosić bio je pobjednik na 10 kilometara, u istoj disciplini Tomislav Lopatić bio je treći. U trci na 15 kilometara Zoran Čosić je drugi, a Tomislav Lopatić treći. Pionir Nenad Ilić postao je prvak Jugoslavije na pet kilometara, a u okviru takmičenja Kupa republika i pokrajina u skijaškom trčaju i biatlonu.

Posljednjih godina »Romanija« je dala niz republičkih prvaka u klasičnim disciplinama. Uspjesi kluba su iz godine u godinu sve veći. Potrebna je još veća materijalna baza, potrebno je poboljšati stručni rad, stvoriti još bolje uslove da bi »Romanija« izrasla u još veći smučarski kolektiv. Ovaj simpatični klub dao je prvog olimpijca Ajdina Pašovića (ponikao u »Romaniji«) i još dva olimpijska kandidata – Tomislava Lopatića i Zorana Čosića. Smučarski klub »Romanija« ima lijepu perspektivu, smučanje na Palama ostaje sport broj jedan!

DRUGO SMUČARSKO PRVENSTVO SEOSKE OMLADINE SARAJEVSKOG SREZA

Paljani najuspješniji

Odmah u poslijeratnom periodu, smučanje na Palama doživljava veliki uspon. To potvrđuju brojna takmičenja na kojima Paljani postižu uspjehe. Jedno od tih takmičenja održano je na Jahorini 20. marta 1955. godine. Bilo je to drugo smučarsko prvenstvo seoske omladine sarajevskog sreza. Na takmičenju je učestvovalo više od 130 omladinaca sa Pala, Trebevića, Kasindola, Crne Rijeke, Hadžića... Na programu su bile discipline – trčanje i veleslalom.

Najviše uspjeha imali su Paljani, koji su na takmičenju imali i najviše predstavnika. Na takmičenju su nastupili i brojni pioniri koji su te godine prvi put stavili smučke na noge, na kursu za seosku omladinu, koji je održan na Crepoljskom. Rezultate, koje su takmičari postigli, treba više cijeniti iz razloga što nisu imali modernu opremu; uglavnom su sami izradili skije, štapove, vezove... Nagrade pobjednicima bile su, uglavnom, smučarska oprema.

Za takmičenje je vladalo veliko interesovanje, a među posmatračima bili su i istaknuti rukovodioci našeg društveno-političkog života Moša Pijade, Duro Pucar, Rodoljub Čolaković, Rato Dugonjić, Veljko Kovačević, Uglješa Đanilović...

Pobjednici po disciplinama bili su: trčanje 6 kilometara (omladinci); 1. Milorad Lučić (Brus, Trebević) 35,44 – startovalo 29 omladinaca; trčanje 12 kilometara (seniori); 1. Ranko Jugović (Pale) 1,21,40 (startovala 22 takmičara); veleslalom (pioniri): 1. Milan Rajčević (Crna Rijeka) 1:07,0; veleslalom (omladinci): 1. Grujo Granzov (Kasindo) 2:34; veleslalom (seniori): 1. Momčilo Lučić (Pale) 2:14,8.

Na ovom takmičenju oko 100 učesnika bilo je s Pala, ovaj podatak najbolje ilustruje koliko je smučanje bilo popularno na Palama u to vrijeme.

U vrhu jugoslovenskog smučanja

Proglašenjem pobjednika i podjelom medalja i diploma, na Palama je 2. marta 1980. završeno Tridesetpeto državno prvenstvo u klasičnim smučarskim disciplinama na kome je učestvovalo 180 takmičara iz 23 smučarska kluba. Prvenstvo je na sportskim terenima na Koranu zatvorio Nikola Marković, predsjednik Smučarskog kluba »Romanija – Pale«, klub koji je veoma uspješno obavio ulogu tehničkog organizatora prvenstva. I sudijska organizacija funkcionalisala je besprijekorno.

Najuspješniji na ovom prvenstvu bili su smučari »Triglava« koji su ukupno osvojili četiri prva i jedno drugo mjesto, a od pojedinaca olimpijac Ivo Čarvan, član ovog kluba, pobijedio je na 15 i 30 kilometara. Slijedi ekipa »Olimpije« koja je osvojila dva prva, dva druga i tri treća mesta, a član ovog kluba Metka Munih bila je najbolja na pet i deset kilometara. I takmičari »Kranjske Gore« bili su zapaženi, osvojili su dva prva i dva druga mesta, te »Gorja«, jedno prvo, tri druga i tri treća mesta. Pored takmičara iz SR Slovenije, koji su i ovog puta bili nenadmašni, veoma dobre, do sada najbolje rezultate, postigli su takmičari Smučarskog kluba »Romanija« s Pala, koji su osvojili ukupno dva druga i četiri treća mesta, računajući i štafete, a od pojedinaca najbolji su bili Jasna Pandurović (druga na pet kilometara) i Tomislav Lopatić (treći na 10 kilometara) kao i Sarajlija Dragana Pandurević (osmi na 15 i deveti na 30 kilometara).

Ovo takmičenje potvrdilo je da se smučari paljanske »Romanije« sve više približavaju vrhu jugoslovenske smučarske ljestvice, da se smanjuje razlika u odnosu na smučare iz Slovenije. Paljani su na ovom prvenstvu prvi put, računajući 34 protekla natjecanja, osvojili šest medalja, što pokazuje stalni uspon smučarskog sporta u ovoj komuni.

Nezaboravni trenuci

Krajem februara i početkom marta 1981. godine najvedriji zimski centar bile su Pale. Takmičenje je trajalo tri dana, dječaci i djevojčice, njih 460 najboljih iz cijele Republike, proveli su nezaboravni vikend u druženju i nadmetanju za trofeje u okviru drugog republičkog finala Malih olimpijskih igara učenika škola osnovnog i srednjeg usmjerjenog obrazovanja Bosne i Hercegovine.

U nedjelju, 1. marta održana su posljednja finalna takmičenja, a zatim su se u svečanom stroju na Koranu našli najbolji među najboljima da prime zaslužene olimpijske medalje. U stroju sa šampionima bili su i mlađi skakači iz Travnika, dječaci koji svojom odvažnošću već nekoliko godina plijene pažnju, a ovdje su bili najbolji u propagandnom nastupu na desetmetarskoj skakaonici, koja je na Palama izgrađena neposredno pred drugo republičko finale MOI u zimskim sportovima.

Tu su bili budući šampioni MOI, dječaci iz svih krajeva Republike kojima su pripale skije u akciji Redakcije »Oslobodenja« i Smučarskog saveza Bosne i Hercegovine. I njima kao i svim dječacima i djevojčicama koji su ovdje na Palama, kao najbolji u svojim sredinama uspješno predstavljali svoje škole i opštine, bio je upućen burni aplauz, na završnoj svečanosti na Koranu.

Šampioni su se našli na pobjedničkom postolju s medaljama oko vrata i s ponekom suzom radosnicom u očima. Onda se prisutnima obratila Mirjana Marcikić, predsjednik Sekretarijata Organizacionog odbora drugog republičkog finala MOI u zimskim sportovima:

– Za nas, za Pale i Paljane, ostaće ovo nezaboravni trenuci, jer smo bili brojniji i bogatiji za šest stotina privremenih stanovnika, naših dragih gostiju iz cijele Republike. Nadamo se da smo opravdali povjerenje i dali svoj doprinos u daljem obogaćivanju, razvoju i unapređenju Malih olimpijskih igara, koje već godinama žive u svim komunama Republike i koje rezultiraju svake godine sve većom masovnošću, a time i stvaraju uslove za kvalitetnije kako sportske rezultate tako i psihofizičke sposobnosti, uz razvijanje socijalističkih samoupravnih vrijednosti kod pionira i omladine... Na kraju, čestitajući još jednog najuspješnijem takmičarima i svim učesnicima finala, mi Paljani želimo vam mnogo uspjeha na sljedećim takmičnjima.

Uz zvuke himne »Hej Sloveni«, potom su šampioni MOI, Maja Šračević, Željko Šljivić i Slaven Banušić s jarbola spustili zastave SFRJ, SKJ i MOI, čime je završeno ovo po svemu veliko takmičenje, na kome nije bilo poraženih. Stegli su jedni drugima ruke u znak pozdrava mali olimpijci iz Srebrenice, Ilijaša, Bosanskog Novog, Jablanice, Kalinovika... Pozdravili su se sa svojim domaćinima, mlađim Paljanimima u čijim domovima su bili gosti protekla dva dana, još jednom utvrdili dogovore da se ponovo vide što prije, na obalama Une, Neretve, Vrbasa, Bosne... da nastave paljanska drugovanja.

Učesnici Malih olimpijskih igara na Palama 1981. godine

PROSTORIJE SMUČARSKOG KLUBA »ROMANIJA«

Zgrada u kojoj se nalaze prostorije »Romanije«

Nismo više podstanari

Mnogo godina smučari »Romanije« nisu imali svoje prostorije. To je i jedan od razloga što je sačuvano malo dokumenata o životu i radu Kluba, što nisu sačuvani svi osvojeni trofeji. Šampioni su bili podstanari, trofeje su čuvali gdje su stigli. Negdje 1976. godine, kada je »Romanija« krenula krupnim koracima uspona, posuđene su prostorije kod Dragiša Andrića. Tu su smučari navraćali godinu dana.

Sve je to trajalo do otvaranja Doma kulture, kada je »Romanija« dobila prostorije Narodnog univerziteta i biblioteke koje su kasnije postepeno adaptirane i trenutno služe kao »dom« svih sportista s Pala. U novembru 1983. izvršena je i adaptacija prostorija koje su dobile novi sjaj. Klub ima kancelariju, salu za sastanke, veliku fiskulturnu salu čija je izgradnja pri kraju. Veliku zaslugu za adaptaciju prostorija ima OOUP Pre-rada drveta Pale!

Prostorije »Romanije« ukrašene su brojnim trofejima i priznanjima. U tim prostorijama okupljaju se smučari svih generacija, od onih najstarijih do onih najmladih, da izmijene iskustva, da porazgovaraju i da se raduju uspjesima koje »Romanija« postiže. Prostorije SK »Romanija« nalaze se u Ulici Slaviše Vajnera Čiće 24. Broj telefona Romanije je 071 783-058! Taj telefon najčešće je u »upotrebi« poslije pobjeda paljanskih smučara kada stižu čestitke iz brojnih mjeseta naše zemlje.

Na velikoj sceni

Dugo vremena »Romanija« nije imala svoje sudije pa je na nekim takmičenjima bila i oštećena. Trajalo je to negdje do 1960. godine kada su sudijski ispit položili trojica Paljana – Borko Tešanović, Milan i Cvijan Golijanin. Bio je to samo početak, a već sljedeće godine »Romanija« dobija deset novih sudija, naravno za klasične i alpske discipline.

Ispiti su se počinjali na Jahorini, komisija je bila iz Smučarskog saveza Bosne i Hercegovine. Među inicijatorima polaganja ispita za smučarske sudije bili su Dragan Perović i Safet Laković. Oni su pomogli da Paljani prošire svoju smučarsku aktivnost i da smučanje u ovom mjestu dobije širu dimenziju. Sudijska organizacija u Klubu stalno je rasla, da bi 1976. godine imala 24 aktivna člana.

Slijedećih godina tempo položenih smučarskih ispita se povećava; od 1976. do 1979. godine broj sudija povećao se na 41! »Romanija« je tada imala 26 sudija republičkog i 15 klupskega ranga. U međuvremenu sudijski ispit za biatlon položile su 22 sudije (1980. godine) i to su bile prve sudije u ovoj disciplini iz Bosne i Hercegovine.

U ovoj (1983.) godini broj smučarskih sudija na Palama povećao se na 82 – 40 saveznih, 2 republičkog ranga i 40 klupskih sudija. Sudije s Pala sudile su brojna klupska, republička i savezna takmičenja. Učestvovali su i na Svjetskom omladinskom prvenstvu »Zlatnoj lisici«, gotovo na svim takmičenjima koja su održana na Jahorini i Igmanu. Sudili su i na takmičenjima u drugim republikama.

Gotovo sve sudije s Pala uključene su u program Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu i daće svoj puni doprinos. »Romanija« s Pala ima zvanično Zbor smučarskih sudija, čiji je predsjednik Vojo Tošić.

Od diskvalifikacije do pobjede

Imao je deset godina kada su mu proricali lijepu skijašku karijeru. Branko Baja Čećar počeo je godinu dana (1957.) kasnije da se takmiči na zvaničnim trkama: bilo je to klupsko prvenstvo »Romanije« koje je održano na Kornaru. Trčao je na skijama koje je posudio od jednog dječaka, čijeg se imena više ne sjeća. Ono čega će se uvijek sjećati je diskvalifikacija! Na skijama, koje su mu bile pregoleme, nije se najbolje snašao pa je otpao iz zvanične konkurenциje.

Početak koji je donio peh nije obeshrabrio ambicioznog dječaka, odmah je započeo pripreme za sljedeću trku koja je održana 1958. godine. Sa mnogo ambicija

očekivao je novi nastup, ali opet nije imao uspjeha. Tu trku vozio je na novim skijama koje je od dasaka napravio sa bratom.

- Tek 1959. i 1960. postao sam poznat na Palama gdje sam doseglio iz sela Vlahovića. Nastavio sam da ambiciozno treniram i ubrzo sam postao jedan od najperspektivnijih pionira smučara u Bosni i Hercegovini. Nastupao sam na takmičenjima u svojoj konkurenciji i počeo da postižem zapažene rezultate - sjeća se prvih koraka na skijama Branko Čećar.

- Kada ste postigli prvu značajniju pobjedu?

- Bilo je to 1964. kada sam nastupio u konkurenciji omladinaca na »Čičinom memorijalu«! Bio je januar, osamnaesti dan, vedar i prohладan! Nastupili su najbolji juniori iz Bosne i Hercegovine, bio sam uvjerljivo najbolji. Iste godine na juniorskom prvenstvu Bosne i Hercegovine koje je održano na Vlašiću osvojio sam prvo mjesto.

- Kako je dalje tekao vaš razvojni put?

- Sljedeće godine (1965.) nisam imao značajnijih rezultata. Iduće godine, početkom februara, pobijedio sam na Palama na prvenstvu Bosne i Hercegovine. Trka je bila dugačka 10 kilometara. Inače sve pobjede na Palama su mi izuzetno drage zbog toga što su te trke posmatrali moji prijatelji, rodbina, komšije, sugrađani... Svi su me frenetično podržali i pomagali mi da pobijedim!

Poslijе te uspješne godine, Branko Čećar bio je izvjesno vri-

Pionirska ekipa »Romanije« s trenerom Čečerom koja je 1979. osvojila drugo mjesto na Kupu republike i pokrajina

jeme odvojen od svojih, Pala i trka. Od novembra 1966. do marta 1968. proveo je na odsluženju vojnog roka. Praktično je izgubio tri takmičarske sezone, pa njegov povratak na skije nije bio tako uspešan. Osvojio je treće mjesto na prvenstvu Bosne i Hercegovine. Tada je Pero Janković bio u punoj skijaškoj snazi, a Kostadin - Kočo Vladičić u zrelim skijaškim godinama odolijevao naletima mlađih asova. Uspon Branka Čečara ponovo se nastavlja 1970. godine kada je pobijedio na prvenstvu Bosne i Hercegovine u konkurenciji seniora. Takmičenje je održano na Igmanu!

- Godinu dana kasnije ponovo sam bio prvak BiH, trka je održana na Vlašiću. Trka je bila duga 15 kilometara - sjeća se Čečar.

Od 1971. do 1976. Čečar je postigao kao takmičar svoj maksimum. Nikada neće zaboraviti pobjedu na legendarnoj Matić poljani u Sloveniji. Bilo je to takmičenje za Kup Jugoslavije, a Čečar je prvi put pobijedio u konkurenciji Slovenaca. Iste godine napravio je još jedan podvig kada je u Kupu na Žabljaku ponovo pobijedio najbolje biatlonce iz Slovenije.

- Te pobjede uvrstile su me u reprezentaciju Jugoslavije u biatlonu. Otputovali smo na pripreme u Rumuniju, u ekipi su bili još Vinko Lotrič, Filip Grašić i Tone Kunaver. Po povratku s priprema nastupio sam na Međunarodnoj trci na Pokljuki u Sloveniji i postigao zapažen uspjeh osvojivši četvrtu mjesto. Godine 1976. bio sam reprezentativac i učestvovao na trci »Tatarski pokal« u Čehoslovačkoj. Bila je to moja posljednja trka. Iste godine prestao sam aktivno da trčim i odlučio da postanem trener! Rano sam napustio takmičarsku konkurenčiju, uslovi

za rad bili su slabi, ostao je bio mali broj takmičara u »Romaniji«, uslijedila je stagnacija pa je sve to uticalo da donesem takvu odluku i da kao takmičar ostavim skije.

Kao trener započeo je veoma ambiciozno, sakupljao je djecu po poljanama, livadama, sokacima... Prvi trenerski koraci nisu bili tako sigurni, ali svaki početak je težak!

- Znao sam da iz široke baze mora doći kvalitet! Počeli smo sistematski da radimo s željom da stvorimo bar jednog reprezentativca. Kontinuitet je donio rezultate, to je potvrdilo i takmičenje koje je održano 1980. na Palama. Bilo je to prvenstvo Jugoslavije. Štafeta »Romanije« (mladi omladinci) postigla je podvig osvojivši treće mjesto. Taj uspjeh postigli su Čosić, Lopatić i Veselinović.

Kao trener Čečar je bio ohraben tim uspjehom.?

- Uspjesi su se nastavljali, tako smo i u konkurenciji starijih omladinaca osvojili treće mjesto. Biatlon je po tradiciji počeo da se razvija, naši biatlonci tri puta za redom osvajaju prvo mjesto u Jugoslaviji!

Branko Baja Čečar sa ostalim vrijednim radnicima »Romanije« dao je pečat razvoju kluba u kojem su tih godina stasali Lopatić i Čosić, prvaci Jugoslavije u biatlonu. Sa ovim mladićima svakodnevno vježba Branko Čečar i radije se njihovim uspjesima.

Branko Čečar zavolio je skijanje kao dječak dok je posmatrao tadašnje asove braću Vladičić, Jugočić, Jankovića... Devetnaest godina proveo je na skijama kao takmičar, kasnije je postao trener, uvijek ostao u skijanju. Igrao je fudbal u »Romaniji«, bio dobar igrač; volio je i ostale sportove i pokazivao talent, naročito za atletiku.

Poziv je stigao...

Strme padine Jahorine, selo Crna Rijeka, brojni dječaci na skijama, bolje reći daskama s običnom gumom umjesto modernih vezova; među mališanima bio je i Miladin Golijanin, kasnije jedan od najboljih alpinista »Romanijsa«! Bilo je to početkom pedesetih godina ovog vijeka. Skijali su dječaci svakodnevno, a kad su malo ojačali išli su na vrh Jahorine, išli i bili neustrašivi. Tako su počinjali gotovo svi, oni uporniji i ambiciozniji postajali su asovi, a oni drugi vozili su za svoju dušu, onako bez takmičarske groznice.

— Godine se više i ne sjećam, znam da sam dobio poziv da učestvujem na takmičenju koje je održano na Bjelašnici. Uvrstili su i mene među 36 takmičara, sje-

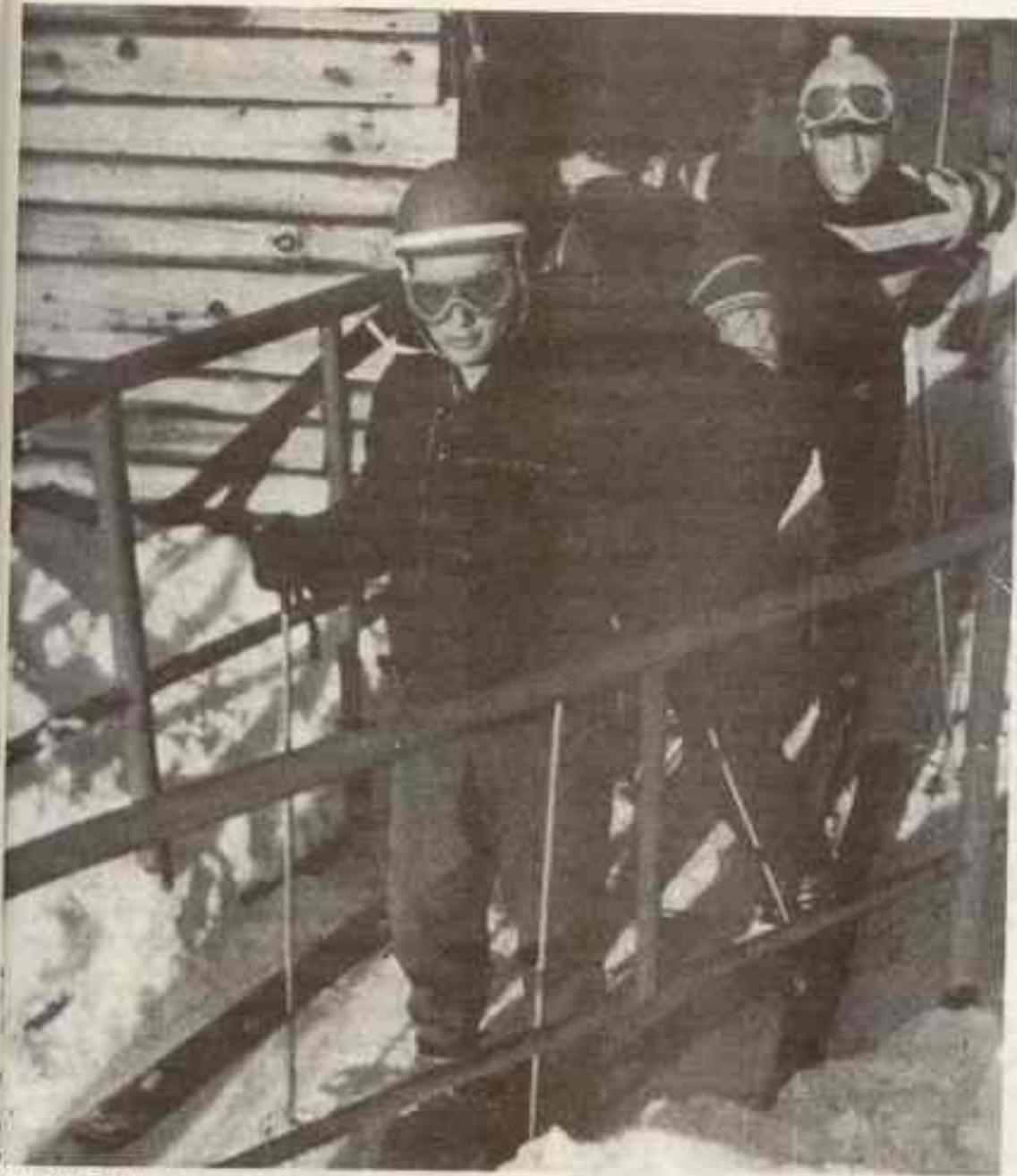
ćam se da smo išli vozom do Tarčina, a onda smo pješice izašli na Bjelašnicu (Smetovi). Dok smo gazili duboki snijeg, Veljko Ubobić glasno progovori: »Kuda će ovaj mali?« Htio je valjda da kaže zašto sam ja pošao na tako jako takmičenje — sjeća se Miladin Golijanin.

Staza je bila strma, takmičili su se u veleslalomu svi najbolji iz Bosne i Hercegovine; Miladin Golijanin imao je startni broj — 21! Bio je veliko iznenadjenje, za izvanrednu vožnju dobio je aplauz.

— Starter je bio Safet Jažić, inače izvanredni trkač i jedan od najboljih smučara koje je Bosna i Hercegovina imala. Kad je dao znak da mogu krenuti niz strmu padinu, pomislio sam da ne budem posljednji, svako drugo mjesto za mene bi bio uspjeh. Na kraju je sve ispalо neočekivano: bio sam pobjednik!

Poslije te pobjede na tromeču republika, Golijanin je dobio iz Austrije tri para skija, onih modernih. Sa tim novim skijama vozio je do 1962. godine, kada je otišao na odsluženje vojnog roka. Po dolasku iz vojske, vozio je još nekoliko trka i negdje 1965. prestao da se takmiči.

— Na modernim skijama koje sam dobio iz Austrije — priča Golijanin — bio sam tri puta prvak Bosne i Hercegovine; pobjedivao sam u slalomu, smuku i veleslalomu. U karijeri sam imao podosta nezaboravnih trka, uvijek se sjećam državnog prvenstva na Vitrancu (Kranjska Gora) koje je održano 1958. godine. Osvojio

Miladin Golijanin na skakonici na Jahorini

sam sedmo mjesto u spustu. Padina je bila tako strma da su noge pucale kao »sledenice«. Staza nije bila zaštićena modernim mrežama, već su na bukvama bile obješene slamarice da bi zaštitile takmičare koji promaše »koridor«! Kad sam ja došao na start, činilo mi se da se nalazim na nebesima. Imao sam silnu tremu, ali na sreću bez posljedica.

Medu brojnim rivalima, Miladin Golijanin izdvaja dvojicu najtežih.

— To su Aco Bošković iz Sarajevskog smučarskog kluba i Vladimir Šušnjar, s kojim sam se često kladio pred trku i pobjedivao ga!

Miladin Golijanin prestao je rano da se takmiči, ali je ostao u smučanju. Godine 1968. polozio je za smučarskog sudiju. I danas, mnogo godina poslije takmičarske karijere, Golijanin u zimskim danima redovno stane na skije da pokaže mladima kako se savladaju strme padine.

Pobjede od hrabrosti

Sve je počinjalo neobično: skije su sami pravili najčešće od jasena, štapovi su bili od ljeskovog drveta, vezovi od žice ili kožni kajševi. Tako je to bilo prije tridesetak godina, kada su dječaci s Pala i okolnih sela provodili zimske dane na snijegu i maštali o pobjedama i peharima. Među tim malšanima nalazio se i Dušan Granzov, koji je ozbiljnije počinjao da vozi 1955. godine!

— Prvo ozbiljnije takmičenje imao sam 1957. godine. Bilo je to na Jahorini (prvenstvo Sarajevskog sreza) gdje sam postigao začašten rezultat pa su me nagradili aplauzom. Taj aplauz bio je za mene snažan motiv da nastavim da se takmičim još ozbiljnije — sjeća se Dušan Granzov.

Tadašnje skijaše koji nisu imali modernu opremu niti organizo-

68

vane treninge, krasilo je veliko drugarstvo, želja za uspjehom, istrajnost, borbenost. Velika volja i hrabrost bile su glavne vrline ovog sportista.

— Prvu pobjedu postigao sam 1959. na Jahorini. Sjećam se — vozio sam slalom! Prvi put postao sam prvak Bosne i Hercegovine 1961. godine. Poslije tog uspjeha došao je novi 1962. kada sam pobijedio u slalomu i veleslalomu.

Poslije tih pobjeda, Dušan Granzov nije imao sreće; na državnom prvenstvu na Jahorini slomio je nogu! Staza je bila opasna, kako nije bilo pravih vezova, na tom takmičenju trojica smučara slomili su nogu!

Do 1959. takmičio se na skijama koje je sam pravio. Od te godine vozi na modernim skijama, koje je dobio kao nagradu za jednu pobjedu.

Dušan Granzov prestao je aktivno da se takmiči 1963. godine! Rano se povukao sa bijele staze zbog porodičnih razloga. Kao i brojni njegovi drugovi iz »Romanije«, i Dušan je položio za smučarskog sudiju. Smučanje je ostalo njegova trajna ljubav, sada na skije odlazi bez takmičarske groznice.

MILADIN GRANZOV

(Pale, 15. aprila 1940.)

Posljednji postao prvi

- Kao i svi dječaci ispod Jahorine, tako sam i ja (sjeća se Miladin Granzov) počeo spontano voziti skije. Kamo sreće da su to bile skije, već slobodno se može reći – dvije jasenove ugađene daske, uvezane žicom oko opanaka i vunenih seoskih, šarenih čarapa. Sa svojim rođacima počeo sam dolaziti na Pale i Jahorinu te posmatrati kako voze iskusniji trkači.

- Negdje 1958. godine pozvali su me i učlanili u SK »Romanija«. Iste godine doživio sam uspjeh, otišao sam na Savnik gdje su me jedva pustili da vozim i to kao zadnjeg takmičara. Ali, po završetku vožnje odmah se vidjelo da je redoslijed okrenut u moju

korist. Osvojio sam na jasenovim skijama prvo mjesto u slalomu i tada su me nazvali »slalomaš!«

– Od tada sam pobjeđivao na brojnim takmičenjima u slalomu, a učestvovao sam i na prvenstvima BiH i Jugoslavije i u veleslalomu. Poslije prestanka s aktivnim bavljenjem smučanjem, učestvovao sam na brojnim takmičenjima šumara Jugoslavije i s dosta uspjeha nadmetao se sa nekadašnjim asovima Petrom Lakotom, Jožom Gazvodom i Andrejom Klinarom. Na jednom od tih takmičenja bio sam pobjednik. Danas sam najradosniji kad rekreativno stanem na skije i vozeći gledam ljepote Pala i Jahorine.

(Pale, 9. juna 1949.)

Pad odnio medalju

U porodici Granzov na Palama već je bio afirmisan Dušan kao vrstan skijaš, dok je njegov mladi brat Radivoje tek počinjao da vozi. Bilo je to negdje 1958. godine, Radivoje je odlazio na snijeg da se divi starijim majstorima i da sam isproba svoj talent.

— Rano sam počeo da vozim — pričao mi je Radivoje Granzov. Negdje 1964. postao sam član Smučarskog kluba »Romanija«, prvu godinu vozio sam u klasičnim disciplinama (trčanje). Nastupio sam kao trkač samo jednom i osvojio četvrti mjesto među juniorima.

— Šta vas je motovisalo da se bavite smučanjem?

— Odlučila je tradicija; u porodici Granzov bilo je uvijek dobrih

smučara. Ja sam samo produžio tu tradiciju.

Poslije uspješnog početka u trčanju, Radivoje prelazi u alpske discipline 1965. godine, a već 1966. bio je treći u kombinaciji na Republičkom prvenstvu koje je održano na Jahorini.

— Godine 1967. pobijedio sam na Šavniku; na to takmičenje otišao sam »ilegalno«, jednostavno pobjegao sam od kuće jer me nisu puštali na sva takmičenja zbog drugih obaveza.

Od 1968. do 1975. bio je na vrhuncu forme i najbolji alpinist u to vrijeme u Bosni i Hercegovini. Godinama je bio prvak naše republike. Od takmičenja i pobjeda izdvaja onu na Kopaoniku 1970. godine.

— Bio je to Kup gradova, pobijedio sam u veleslalomu. Bio sam presrećan jer sam savladao i takmičare iz Slovenije koji su u to vrijeme bili neprikosnoveni na snijegu. Poslije te pobjede postao sam član »B« reprezentacije Jugoslavije.

U to vrijeme klub je oskudjevalo sa sredstvima, slabi uslovi za rad, bez treninga, priprema... Radivoje Granzov vježbao je sam i to mu nije smetalo da bude šampion!

— Imao sam peh da sam uvijek dobijao posljednji broj. Na takmičenja sam dolazio sam, niko me nije ni prijavljivao i tek kad se izredaju svi, ja startujem. Na mnogim takmičenjima nisam uspijevao ni da obidem stazu, odmah sam morao ići na start!?

Od brojnih takmičenja Radivoje se sjeća Prvenstva šumara

skijaša Jugoslavije, koje je održano na Kopaoniku 1978. godine.

— Tada sam bio brži od dvojice Slovenaca, čuvenih asova — Andreja Klinara i Petra Lakote!

Od trka koje nikada neće prežaliti je ona na prvenstvu Jugoslavije koja je održana na Jahorini 1975. godine.

— Išao sam na sve ili ništa, mnogo sam rizikovao, kako nisam imao snage da izdržim, pao sam 100 metara pred ciljem. Imao sam

najbolje prolazno vrijeme, svi su vjerovali da će pobijediti, ali ta želja mi se nije ostvarila. Inače, pad je bio tako opasan da sam 100 metara klizio i prevrtao se niz veliku padinu.

Poslije te trke, kada je postao zapažen u jugoslovenskim razmjerama, od »Elana« je dobio četiri para skija, na kojima je kasnije vozio. Takmičenjem se prestao da bavi 1978. godine, kada je postao trener pionira u »Romaniji«.

Radivoje Granzov na Takmičenju na Jahorini

Legenda živi...

Zapazili smo ga pred jedno takmičenje na Koranu, s drugovima je pripremao stazu za republičko takmičenje u klasičnim disciplinama. Neću govoriti o tome kako je proteklo takmičenje, ko je bio organizator, ko pobjednik u pojedinačnoj i ekipnoj konkurenциji i o drugim detaljima. O tome je bilo govora u sredstvima informisanja.

Gоворио о dugogodišnjem članu Smučarskog kluba »Romanija« Kostadinu Vladiciću, Visok, koščat, plave kose, sjetnog pogleda, smučarstvom se počeo baviti u svojoj devetoj godini kada je postao i aktivni takmičar. Još ranije je zavolio bijele staze, ali to su bili dječački trenuci, vrijeme učenja pravila ponašanja na bijeloj stazi, na daskama koje nisu ličile na današnje skije.

Tokom bogate karijere učestvovao je na brojnim republičkim i saveznim takmičenjima, prošao je sve poznate skijaške centre u našoj zemlji, naravno, kao član svog kluba i reprezentacije Bosne i Hercegovine.

Uvijek je isticao da mu je najdraži trofej plasman »Romanije« na prvo mjesto u Bosni i Hercegovini 1968. godine. Naravno, velika je i Kostadinova zasluga što je Smučarski klub »Romanija« imao tako bogatu istoriju. Njemu nikada nije bilo teško da radi s mlađim takmičarima, da im pomogne i prenese bogato znanje i iskustvo. Po završetku karijere bio je trener i amaterski pomagao mlađim skijašima.

Kostadin Vladicić na trci

Dva rivala, dva prijatelje: Safet Jažić i Kostadin Vladičić

Kao takmičar bio je pravi specijalista da pripremi skije. On je uvek prvo pomagao drugovima. Pripremao je njihove skije, a tek onda bi pred sami početak trke namazao svoje skije. Bio je veliki drug i najomiljeniji među takmičarima.

Bilo bi potrebno mnogo prostora da se zabilježe svi rezultati

koje je tokom godina na skijama postizao Kostadin Vladičić. Cio život proveo je na skijama, takmičio se do svoje pete decenije života. Tragična smrt odnijela je ovog istinskog asa, ostala su sjećanja na njegove trke i pobjede na kojima je Kostadin – Kočo Vladičić dobijao aplauz.

Stipendija za pobjedu!

Dva brata Vladicića - Kostadin (stariji) i Milorad dali su poseban pečat paljanskom smučanju. Milorad je bio donekle u »sjenci« Kostadina što se trčanja tiče, ali ako se uzme njegov ukupni sportski opus onda se može reći da je riječ o izuzetnom sportistu i sportskom radniku.

Na skije je stao pedesetih godina kao pionir; bio je »alpinac«, pobijedio je u konkurenciji najmladih u smuku, da bi ubrzo prešao u drugu disciplinu - postao je trkač!

- Lijepi su to bili dani bezbrižnog djetinjstva; odlazili smo na Jahorinu s Pala pješke da bismo se takmičili i pobjedivali - sjeća se Milorad Vladicić.

Svoju prvu pobjedu u skijaškom trčanju imao je kao petnaest-

togodišnjak na prvenstvu BiH koje je održano na Kobiljoj Glavi kod Sarajeva. Ubrzo je postao omladinski reprezentativac Bosne i Hercegovine.

- Nije bila - pričao mi je Milorad - važna razlika u godinama. Važnije od toga bilo je kako ko vozi?

Od brojnih trka i pobjeda, on nikada ne propušta da istakne pobjedu na prvom prvenstvu šumarski skijaša koje je održano na Jahorini 1961. godine.

- Tada sam pobijedio Slovence Viktora Brezovšeka, koji je godinu dana ranije učestvovao na Zimskoj olimpijadi! Kao pobjednik dobio sam stipendiju (prethodno sam završio zanat) za treći razred šumarske škole.

Godine 1963. učestvovao je sa reprezentacijom Bosne i Hercegovine na »Mavrovskom memorijalu« u Makedoniji. Reprezentacija BiH osvojila je treće mjesto iza Slovenije i Hrvatske. O danima drugovanja sa skijama i takmicenjima Milorad kazuje:

- Krasilo nas je veliko drugarstvo, jedan drugom smo posudivali skije, po cijelu noć bismo sjedili i pričali o trci koja dolazi ili koja je prošla! Živjeli smo za te trke! Moj brat Kočo - na primjer - bio je najbolji majstor da pripremi skije za trku; on bi uvijek pripremio skije kolegama pa tek na kraju svoje!

Treninzi u to vrijeme bili su posebna priča. Treniralo se samo zimi, često po mjesecima!

- Godišnje smo imali po pet trka u prosjeku. Nije se treniralo van sezone, po čitavu noć smo

Milorad Vladičić na startu trke

znali da vozimo po mjesecini i tako smo dočekivali zoru. Skupljali smo svoje pare da odemo na takmičenje i uvijek bili zadovoljni. Milorad Vladičić pobjedivao je na prvenstvima Bosne i Hercegovine u svim konkurenčijama, pobjedivao je na »Vlašićkom kupus«, »Čičinom memorijalu«... Skijanjem se kao takmičar bavio do 1969. godine kada je postao sekretar Kluba. Tu funkciju obavljao je do 1976. godine.

– Želio sam da pomognem takmičarima, imali smo tada podosta problema i poteškoća naročito oko nabavke opreme, nedostatka novca. Uvijek nam je pomagalo Šumarstvo Pala, pomagali su nam privatnici i imućniji ljudi. Tako je

na primjer mesar Rade Dimić jednom donio novčani prilog da pomogne skijašima – kazuje Milorad.

Dok je amaterski obavljao funkciju sekretara, predsjednik kluba bio je Tomo Terzić. Saradivali su primjerno i borili se za klub maksimalno.

– Zdravko Mićević bio je jedan od najomiljenijih predsjednika koje je »Romanija« imala. Takmičari su ga naročito voljeli i cijenili, on je znao lijepom pažnjom da uzvrati. Tako se dogodalo da pješke Zdravko dode iz Sarajeva na Igman, donese ranac čokolade i podijeli je takmičarima, članovima »Romanije«.

Poslije prestanka sa takmičenjima, Milorad je ostao aktivan u skijanju: postao je savezni skijaški sudija, zamjenik je šefa sudija za biatlton i trčanje za Olimpijske igre u Sarajevu. Predsjednik je Komisije za biatlton i trčanje u »Romaniji«.

Kao skijaš bavio se i fudbalom, igrao je na mjestu desnog krila u »Romaniji«; bio je talentovan atletičar, obarao rekorde Bosne i Hercegovine na 800 i 1500 metara i bio jugoslovenska atletska perspektiva. Njegova supruga Grozda Matović bila je aktivna takmičarka u »Romaniji« i prvakinja Bosne i Hercegovine. Porodica Vladičić bila je i ostala sportska!

Dva sporta – dvije ljubavi

Smučarski klub »Romanija« imao je nekoliko izvanrednih generacija koje su postizale odlične rezultate. Jedna od tih generacija bila je sastavljena od asova: Pera Jankovića, Vlajka Petrovića, Branka Čečara, Slaviša Vukovića i Miroslava Zubera. U vremenu od 1957. postizali su rezultate koji su klub dizali u vrh bosanskohercegovačkog smučanja. Jedan od svestranijih bio je Miroslav Zuber; njegova karijera na smučima nije bila duga, prestao je aktivno da se takmiči 1962. godine. Dok je bio smučar, bavio se i fudbalom, rano se oženio pa je kao porodičan čovjek morao da smanji obaveze u sportu.

– To je i razlog – pričao mi je Miroslav Zuber – što sam rano prestao da se takmičim u smučanju. Između smučanja i fudbala odlučio sam da nastavim s igraњem fudbala. Razlog je bio u tome što fudbalska sezona traje duže. Ipak, smučanju nisam definitivno tada rekao zbogom, vozio sam iz hobija, a eto kasnije se aktivirao kao trener smučara mlađeg uzrasta.

Od trka, Miroslav Zuber sjeća se jedne štafetne u kojoj »Romanija« – nije pobijedila. Bio je to prvi »Čičin memorijal«.

– U štafeti »Romanije« nastupili su Pero Janković, Branko Čečar i ja; za Sarajevski smučarski klub vozili su Miroslav Lučić, Slobodan Ždral i Katica Sporer! Poseban pečat toj trci dala je baš Katica Sporer, djevojka koja je nastupila u muškoj ekipi i koja je izvanredno vozila. Inače, »Romanija« je na ovoj trci zauzela drugo mjesto.

Poslije sedam godina »pauze«, smučanju se vratio 1979. godine, ali kao trener. Šta je Zubera motivisalo da se bavi tim poslom?

– Bio sam trener fudbalera »Romanije« 1978. godine, onda me Branko Čečar povukao među smučare. Postao sam trener mlađih u Smučarskom klubu »Romanija«.

– Lijepo je vježbati djecu i radovali se njihovim uspjesima. Iz moje »škole« izašli su Nešo Ilić, koji je bio prvak Jugoslavije u konkurenciji biatlonaca, mlađih juniora; Momo Skokić bio je u konkurenciji starijih pionira u trčanju prvak Bosne i Hercegovine.

Trener Zuber sa pionirima »Romanije»

ne. Goran Mumović, je takođe, kao pionir i junior postizao dobre rezultate. Iz sljedeće generacije mlađih smučara izdvojio bih Sretenku Golić, Suzanu Jugović, Velibora Vujičića, Aleksandra Šarca, Iliju Lučića... Ovi mlađi su perspektiva smučanja na Palama.

— Koji je uslov da neko postane član pionirske ekipе »Romanije«?

— Mi vršimo selekciju, uglavnom u Osnovnoj školi »Dan mladosti« na Palama. Da bi neko postao član naše pionirske ekipе potrebno je da voli smučanje i da bude dobar čak. U našoj ekipi nema takmičara sa slabim ocjenama.

— Kakva je baza smučanja na Palama?

— Uz bolju materijalnu bazu imali bismo širi izbor perspektivnih pionira i pionirki. Broj kandidata posljednjih godina stagnira. Znači, potrebno je popraviti uslove, školovati vlastiti stručni kadar. Mislim da je perspektiva »Romanije« dobra.

Miroslav Zuber ima i svoj porodični smučarski podmladak. To su sinovi Dragan (rođen 1963.) i Dane (rođen 1974.). Dragan je već bio drugi na državnom prvenstvu i biatlonu, a Dane u konkurenčiji pionira (mladih) postiže zapažene rezultate.

Ženska juniorska ekipa sa trenerom Milankom Goretom

Otpisani zablistao

Među dječacima koji su na Palama 1978. započinjali prve sportske korake – kao smučari – nalazio i Zoran Ćosić. I tek što je ozbiljnije njavio svoj talent, morao je godinu dana da »zaboravi« na sport. Šta se dogodilo? Godine 1980. neočekivano se razbolio, opaka žutica prijetila je da zauvijek dječaka odvoji od sporta. Gotovo da niko nije vjerovao da će Zoran Ćosić postati jedan od najvećih asova koje je »Romanija« imala. To se dogodilo!

Upornost i volja uvijek su krasili ovog mladića. Nije se predavao ni u vrijeme bolesti; vjerovao je da će savladati bolest i da će nadoknaditi sve treninge i takmičenja koja je propustio te 1980. godine. I bilo je tako: mladi Ćosić postao je reprezentativac i olimpijski kandidat!

– Moja porodica – priča Ćosić – nije sportska! Tek sam ja »probio« led i započeo jednu lijepu tradiciju: i sestra Zorica je pošla mojim putem, takmiči se u konkurenčiji pionirki i talentovana je. Vjerujem da će i ona postati reprezentativka i da će doprinositi uspjesima »Romanije«.

Od početka bavljenja smučanjem Ćosić je u tandemu sa klupskim drugom Lopatićem. U početku je zbog bolesti zaostajao u rezultatima za Tomom, ali je sada veliki rival svome kolegi. Oni su i nerazdvojni drugovi, provode mnogo vremena zajedno. O tome Ćosić govori:

– Sa Lopatićem provodim više vremena nego sa svojim roditeljima i sestrom; svakodnevno smo zajedno na treninzima, odlazimo zajedno na takmičenjima, posljednje tri godine spavamo kao klupski i reprezentativni drugovi u istoj sobi. Tomo je moj najbolji drug, mislim da naše rivalstvo uslovjava da postižemo dobre rezultate.

– Zajedno trenirate, često i dva puta dnevno! Kako sve to izdržavate?

– Treninzi su naporni, znate: kod smučara je takmičarska sezona mnogo kraća od vantakmičarske. Zato je teško održati motivaciju, nije lako svakodnevno trčati kilometre. Tako se desi da godišnje na treninzima pretrčimo hiljade kilometara, sve zbog jedne ili dvije trke! Pa ako se ne postigne uspjeh na takmičenju, onda sve ispočetka.

– Da li si nekad pomicao da odustaneš?

– Nisam! Čak ni kada su mi govorili da sam izgubljen za sport! U životu i sportu uspijevaju hrabri i uporni, rad i samo rad je moja deviza. Sve što sam postigao, postigao sam uglavnom radom.

Godina 1983. za Ćosića je bila veoma uspješna. Postigao je izvanredne rezultate o kojima priča:

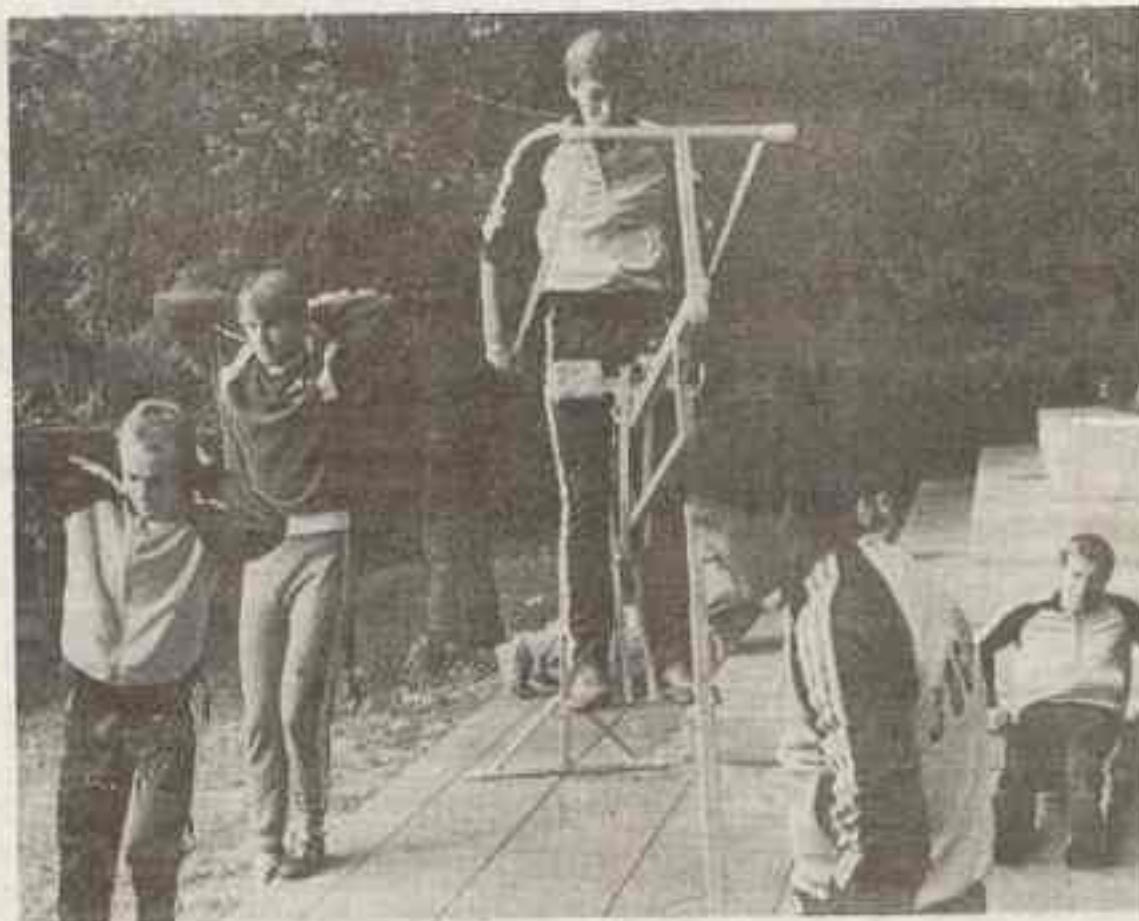
– Najdraža mi je pobjeda na prvenstvu Slovenije! Pozvali su me da nastupim na ovom takmičenju koje je održano u Dolu kod Ljubljane. Pobijedio sam u biatlonu na 10 i 15 kilometara. U disciplini 10 kilometara imao sam najbolji rezultat i u juniorskoj i u seniorskoj konkurenциji. Godine 1983. bio sam prvi na juniorskem prvenstvu Jugoslavije u disciplini 10 kilometara, a drugi na 15 kilometara u biatlonu.

I 1982. Ćosić je imao dobre rezultate: bio je drugi u biatlonu na

15, a treći na 10 kilometara. Bilo je to u konkurenciji najboljih jugoslovenskih juniora. Zoran Ćosić je sa Tomislavom Lopatićem stalni član reprezentacije »Roma-nije« koja pobjeđuje u štafeti.

– Moje specijalnosti su 10 i 15 kilometara u biatlonu. Više mi odgovara – kaže Ćosić – 15 kilometara, jer odlično gadam. Najbolji sam strijelac u reprezentaciji. Mislim da je moja šansa na Olimpijadi u Sarajevu disciplina – 20 kilometara biatlon.

Zoran Ćosić rođen je 3. decembra 1963. na Palama gdje je započeo sportsku karijeru i doživio afirmaciju. Tu je završio gimnaziju, poslije Olimpijade odlazi u vojsku, a po povratku iz JNA nastaviće školovanje na fakultetu. Ovaj vrijedni mladić želi da uz uspehe u smučanju postigne uspjeh i na studijama.

Olimpijska reprezentacija u biatlonu na treningu

Dječak je pobijedio...

Smučarski klub »Romanija« dao je niz asova među kojima su i Ajdin Pašović (prvi olimpijac koji je ponikao na Palama), Tomislav Lopatić i Zoran Čosić – kandidati za Olimpijske igre u Sarajevu. Naslijednik ovih asova je petnaestogodišnji dječak Nenad Ilić koji se već upisao u listu jugoslovenskih prvaka. Pobijedio je 1983. u konkurenciji pionira, u disciplini biatlon. Takmičenje je održano u Sloveniji – Hoće kod Maribora. To je prva velika pobjeda mladog Ilića i do sada njemu najdraža.

– Oduvijek sam želio da postanem biatlonac. Kao pionir počinjao sam u trčanju. Na Palama je trčanje glavna disciplina i ima najdužu tradiciju pa su i mene u početku svrstali u trkače – govori Nenad Ilić. U početku sam među

trkačima postizao zapažene rezultate.

Ko je zaslužan za tvoj brzi uspon u smučanju?

– Trener Zuber me je učio prvim koracima u smučanju i on je zaslužan što sam na početku takmičarske karijere postigao dobre rezultate. Kad sam odlazio u Sloveniju (Maribor) na Kup republika i pokrajina Zuber je govorio da će osvojiti jedno od prva tri mjesto.

Da li si vjerovao u tu mogućnost?

– Bio sam optimista i nadao se da će se plasirati među prvi pet takmičara. Optimizam je bio podgrijan činjenicom da sam prije ovog takmičenja isao u Sloveniju na njihovo prvenstvo gdje sam nastupio van konkurenčije. Na toj trci bio sam treći!

Konkurenti iz Slovenije od tada su te počeli respektovati?

– Vidjeli su da će im ozbiljno konkurisati. Nisu o meni govorili kao o kandidatu koji će pobijediti, ali su isticali da bih se ja mogao plasirati među trojicu najboljih.

Kako je došlo do toga da nastapiš u konkurenciji biatlonaca?

– Kad sam došao u Sloveniju rekli su da mogu nastupiti u konkurenciji trkača ili biatlonaca, naravno, po svojoj želji. Odabrao sam biatlon jer sam uvijek volio tu disciplinu.

Kako je izgledala ta trka?

– Trka je bila duga četiri kilometra: trči se prvo jedan kilometar pa se gada, onda se trče dva kilometra pa se ponovo gada i na

Smučari »Romanije« na svom treningu 1981. godine

kraju se trči jedan kilometar i ulazi se u cilj. Na tom takmičenju imao sam samo jedan promašaj. Slovenac Vodnika bolje je trčao od mene, ali sam ja bolje gadao i osvojio prvo mjesto. Prije te trke imao sam dug put i bio sam umoran što je uticalo na moj rezultat.

Šta ti je jača strana – trčanje ili gadanje?

– Bolji sam u gađanju!

Kad si se počeo baviti smučanjem?

– Bilo je to negdje 1976. kada sam imao osam godina. Pobijedio sam odmah u konkurenciji pioni-

ra (mladih) na republičkom prvenstvu.

Nenad Ilić je učenik drugog razreda Mašinske tehničke škole na Palama. Dobar je đak, primjeran omladinac, uporan sportista. Njegova smučarska karijera je perspektivna, po procjeni stručnjaka trebalo bi da izraste u pravog asa i reprezentativca. Želja mladog Ilića je da bude predvođač na Olimpijskim igrama u Sarajevu a da već na sljedećoj Olimpijadi bude član naše reprezentacije. Možda će mu se obje želje ispuniti.

TOMISLAV LOPATIĆ

(Pale, 6. marta 1963.)

Čudo od djeteta

Jedan od najtalentovanijih smučara koje je »Romanija« imala – Tomislav Lopatić – u svijet sporta ušao je kao atletičar! Bio je »čudo od djeteta« na atletskoj stazi: pobjedivao na krosevima i maštao da postane nasljednik proslavljenog dugoprugasa Danteta Korice! Na tradicionalnom krosu u Rajlovcu, gdje se svake godine okupi više hiljada takmičara, Lopatić je pobjedivao tri puta – u konkurenciji učenika osnovnih škola. O tim pobjedama Lopatić rado govori:

– Sve je počelo spontano, u školi sam bio među najbržim dječacima, počeo sam da trčim na zvaničnim takmičenjima. Najdraže su mi pobjede u Rajlovcu gdje sam se upisao u »Knjigu uspje-

ha«! U tu knjigu ulaze oni koji tri puta pobijede na krosu.

Jedan detalj, jedna moglo bi se reći slučajnost, odlučila je da Tomislav Lopatić kreće drugom sportskom stazom, da postane smučar. Bilo je to 1978. godine.

– Otišao sam onako slučajno, jer do tada nikada nisam stao na skije. O takmičenjima i nekakvim planovima u smučanju nije bilo ni govora. Iznenada sam te 1978. godine dobio poziv da se takmičim na Prvenstvu Bosne i Hercegovine u konkurenciji pionira. Takmičenje je održano na Dyorištima, a ja sam osvojio prvo mjesto!

Sljedeća smučarska sezona donijela je mladom sportisti novu afirmaciju. Shvatio je sport kao mogućnost da se upiše u listu asova, ali i kao mogućnost za sticanje novih poznanstava i postizanje izvanrednih rezultata koji će mu donijeti lično zadovoljstvo. Jer, sport je za njega, prije svega, radost da se nađe na stazi sa vršnjacima iz cijele Jugoslavije, onim talentovanim smučarima. Nije mu bilo teško da se odrekne nekih svakodnevnih zadovoljstava, da provodi dane i sate na priprema. Znao je da uskladi obaveze u školi i sportu i na oba »fronta« postigao je uspjeh. Završio je Školu učenika u privredi na Palama i zaposlen je u OOOUR-u Pre-ada drveta u svom rođnom mjes-u.

– Godine 1979. pobjedio sam – sjeća se Lopatić – na juniorском prvenstvu Bosne i Hercegovine na Vlašiću. Od tada sam počeo ozbiljnije da se bavim smučanjem: počeo sam da treniram re-

Tomislav Lopatić na takmičenju biatlonaca

dovno. Tada sam shvatio da je smučanje moje životno opredjeljenje i da u ovom sportu mogu postići dobre rezultate. Kao mlađi smučar odabrala sam disciplinu daljinskog trčanja, što je i razumljivo, jer sam uvijek imao talent za trčanje.

Uspjesi Tomislava Lopatića nastavljaju se i 1980. godine i dobijaju jugoslovensku dimenziju. U martu te godine na državnom prvenstvu na Kopaoniku među juniorima bio je najbolji. Pobjedio je u biatlonu! Postigao je izvanredan uspjeh i za čitavih pet minuta bio bolji od drugoplasiranog. Iste godine bio je treći u trčanju, na državnom prvenstvu koje je održano na istoj stazi na kojoj je prvi put nastupio – Dvorištima.

Ovako dobri rezultati bili su najbolja »viza« mlađom Tomislavu Lopatiću da ga selektor pozove u juniorsku reprezentaciju Jugoslavije. On je opravdao poziv i postao nada jugoslovenskog smu-

čanja. I godine 1981. postigao je zapažene rezultate: na »Igmanском маршу« bio je treći među juniorima, na »Kupu Alpa« bio je među desetoricom najboljih.

– Godina 1982. ostaće mi u trajnom sjećanju: postao sam dvostruki državni prvak u biatlonu na 10 i 15 kilometara! Takmičenje je održano u Kamniku u Sloveniji. Na istom prvenstvu štafeta »Romanije« postala je najbolja u Jugoslaviji – kaže Lopatić.

Sljedeća godina (1983.) poslužila mu je kao pripremna za Zimske olimpijske igre u Sarajevu. Te godine postigao je solidne rezultate. Od pobjeda Lopatić se svih rado sjeća, najdraže su mu ipak one na Kamniku u Sloveniji. Dobrim rezultatima i upornim radom postao je olimpijski kandidat. Treba očekivati da će na Olimpijadi u Sarajevu – 1984. Lopatić potvrditi svoj talenat i najaviti novi prodor ka evropskim i svjetskim vrhovima!

Skije kao trofej

Smučanjem se počeo baviti kao i ostali dječaci na Palama; smučanje je bilo njegova prva sportska radost i ljubav. U početku bavljenja ovim sportom dobio je moderne skije od svoje majke koja je radila u Domu za predškolsku djecu »Ljubica Ivezić« na Palama. Bilo je to 1956. godine, kada je nastupio i na prvim pionirskim trkama koje su mu donijele prve pobjede.

- Za prvu pobjedu - sjeća se Zvonimir Jukić, dobio sam sportsku trenerku, a kasnije tri puta kao pionir dobio sam skije. I danas čuvam te skije kao vrijedan trofej.

Zvonimir Jukić bio je pobjednik na prvom republičkom prvenstvu biatlonaca na Palama. Te trke on se sjeća po zanimljivom detalju.

- Tada nismo znali pravilno nositi puške. Tako smo na jednom ramenu nosili pušku i to nas je ometao u vožnji, odnosno usporavalo vožnju. Prave puške nismo imali, posudivali smo lovačke karabine i sa njima nastupali na takmičenjima.

Zvonimir Jukić takmičio se do 1967. godine. Sport mu je ostao

velika ljubav, pa je nastavio da se takmiči na radničkim sportskim igrama na kojima postiže dobre rezultate. Danas je smučarski sudija u klasičnim disciplinama i biatlonu. Zaposlen je u SIZ-u za stanovanje na Palama, radi kao ekonomski tehničar.

Sjećanje na Škicu

Slučajnost je htjela da se ime Vlada Jukića – Škice nađe na stranicama ove knjige. U razgovorima o paljanskom skijanju, Zvonko Miletić sjetio se imena jednog mladića koji je dosta doprinio popularizaciji ovog sporta. Škico je kao dvadesetogodišnjak iznenada obolio i umro. Bilo je to 1950. godine u maju; ugasio se jedan mladi život. Ostao je bez diplome Šumarske tehničke škole. Baš tada je bio pri kraju školovanja u toj školi, ali nije dočekao da se sa drugovima raduje maturi! Zvonko Miletić je kao pionir skiao u društvu sa Škim, sjeća se tih trenutaka i sjetno kazuje:

– Prvih poslijeratnih godina na Palama se ponovo razvija skijanje. U to vrijeme naš najbolji

smučar bio je Vlado Jukić – Škico! Dječaci su se okupljali oko njega, on nas je učio da skijamo, mazao nam skije, popravljao vezove. Bio je pravi majstor, znao je sam da napravi skije i opremu, znao je najbolje da pripremi skije. Bio nam je po svemu uzor.

– U to vrijeme na Palama su postojala dva mjesta gdje su se okupljali smučari: Smailovo brdo (gornja čaršija) i Željeznička stanica (donja čaršija). Vladalo je veliko rivalstvo između smučara iz ta dva dijela grada. Rivalstvo se proširilo i na fudbal, koji je, uz smučanje, na Palama uvijek bio popularan. Vlado Jukić – Škico okupljao je dječake oko Stanice. On se u to vrijeme takmičio za Srednju šumarsku školu.

– Baš to rivalstvo davalo je ton skijanju na Palama. Mi smo na trkama bili veliki rivali, a u privatnom životu veliki prijatelji. Pomačali smo jedni drugima, u čemu je prednjačio Škico; posudivali skije i opremu. Svako takmičenje za sve nas bilo je poseban doživljaj – sjeća se Zvonko Miletić.

Sjećanje na Igman

Imao je deset godina kada je odlazio na smučanje da gleda tadašnje majstorce »Romanije« braću Vladičić, svoje komšije koji su pobjedivali na brojnim takmičenjima. Dječak Rajko Vučićević zavolio je smučanje, pa je 1966. počeo da se takmiči u Osnovnoj školi na Palama. Kao zapažen dječak, nastupio je i na otvorenom prvenstvu »Romanije«. Osvojio je treće mjesto i to je za početak bilo dobro. U dugoj i uspješnoj karijeri, koja još traje, Rajko Vučićević postigao je niz pobjeda, osvojio brojna priznanja koja čuva kao drage uspomene.

— Od 1966. do 1968. nastupao sam u juniorskoj konkurenciji i uvek bio među najzapaženijima — sjeća se Vučićević.

— Koji su ti najzapaženiji nastupi?

— Godine 1969. bio sam prvak Bosne i Hercegovine na Komaru, 1970. pobijedio sam na »Čičinom memorijalu«, 1969. bio sam prvi na otvorenom prvenstvu Romanijske, 1978. bio sam treći na Vlašićkom kupu. U štafeti »Romanije« bio sam standardan. Naša štafeta osvojila je 1969. na Komaru prvo mjesto.

— Koja ti je najdraža vožnja?

— Sve su mi vožnje drage, najradije se sjećam pobjeda. Uvijek će se sjećati takmičenja na Kopaoniku 1980. kada sam bio drugi u biatlonu; bilo je to državno prvenstvo Jugoslavije na kome sam bio najbolji strijelac. Nikad neću prežaliti trku na »Igmanском maršu« 1970. godine, kada sam u trci na 30 kilometara 28 kilometara bio prvi, a onda mi je ponestalo snage i osvojio sam 4. mjesto. To je bila moja trka života koju nisam do kraja izdržao.

Rajko Vučićević radi u »Famosu« kao mašinski tehničar; ostao je vjeran »Romaniji« i smučanju. U svojoj 34. godini života još ne pomišlja da se prestane baviti sportom.

Pobjednička ekipa »Romanije« na Igrama radnika šumarstva Jugoslavije na Žabljaku 1979. godine

Najbolji biatlonci u Jugoslaviji – SK »Romanija«

VELJKO CVJETKOVIĆ

(Pale, 20. decembra 1927.)

Srcem iskovane pobjede

U istoriji smučanja na Palama jedno od istaknutijih imena je Veljko Cvjetković, čovjek koji je u »Romaniji« proveo kao član uprave 13 godina i koji je i kasnije nastavio da pomaže Klub. Veljko Cvjetković rođen je 20. decembra 1927. na Palama. Kao i brojni dječaci, skijanjem se počeo baviti prije drugog svjetskog rata, da bi ratni vihor prekinuo sportske aktivnosti na Palama. Veljko Cvjetković nastupao je za »Romaniju« poslije oslobođenja i bio jedan od najzapaženijih smučara. O razvoju smučanja na Palama i rastu »Romanije« Veljko Cvjetković priča s ushićenjem. Iz njegovog monologa može se saznati dosta o poslijeratnom periodu smučanja.

na Palama. Zato neka ta sjećanja teku u nizu, bez postavljavanja pitanja

— Bio je januar 1950. godine, bio sam prisutan osnivačkom sastanku Smučarskog kluba »Romanija« kojim je rukovodio Rade Dimić. Na tom sastanku izabrana je Uprava, a ja sam bio jedan od članova upravnog odbora u kome sam ostao do kraja 1963. godine. Te 1950. godine klub je prvi put kupio deset smučarskih vjetrovki kao i deset pari običnih skija i podijelio najboljim i najaktivnijim članovima.

— U sezoni 1950/51. prvi put su smučari »Romanije« učestvovali na jednom zvaničnom takmičenju na Jahorini u klasičnim disciplinama. Ne sjećam se svih takmičara, ali znam da su pored mene nastupili još Jusuf Pašović i Dejan Lasica. Od tada »Romanija« sve češće učestvuje na takmičenjima u Bosni i Hercegovini, kasnije i širom Jugoslavije. Pedesetih godina narocito su bila popularna sreska takmičenja na kojima su smučari »Romanije« postizali zapažene rezultate.

— Uvijek će se sjećati jednog sreskog takmičenja koje je 1953. održano na Jahorini. Na to takmičenje pošli smo Jusuf Pašović, Janko Jovanović i ja pješke. Stigli smo na Jahorinu oko 9,30 sati. Takmičenje u trčanju na 12 kilometara bilo je u toku, pa smo mi morali odmah startovati bez ikakvog odmora. Nastupili smo u za starjeloj opremi, ali smo srcem nadoknadivali taj hendikep i postizali dobre rezultate.

- Godine 1950. na čelo Romanije došao je Petar - Perica Ilić; njegova zasluga je što je naš klub 1953. krenuo krupnim koracima naprijed, masovnost je sa 30 porasla na 140 članova. Naravno, tom uspjehu su doprinijeli i ostali aktivisti, a treba istaći imena Momčila Lučića i Slobodana Kureša, koji nam je pomagao - a tada nije bio član »Romanije«. Od 1953. do 1956. formirane su i prve sekcije koje su sačinjavali članovi od pionira do seniora. U tom periodu klub je organizovao niz takmičenja u klasičnim i alpskim disciplinama. Sjećam se da smo iz Sarajeva angažovali znatan broj stručnih ljudi i sudija koji su pomagali našim članovima da savladaju smučarske vještine. Tako smo se pripremali za učešće na većim takmičenjima kao što je republičko prvenstvo.

- U istoriji Smučarskog klubu »Romanija«, prvu titulu prvaka Bosne i Hercegovine osvojio je Ranko Jugović 1956. na Jahorini. Tada je Jugović pobijedio svoje rivale koji su imali specijalnu opremu, a on je vozio na običnim daskama. Od te godine započinje novi uspon »Romanije« u klasičnim disciplinama, nabavili smo znatan broj skija i druge opreme. Godine 1957. naša muška ekipa uspijeva da osvoji prvo mjesto na republičkom prvenstvu. Seniorsku ekipu »Romanije« sačinjavali su Ranko Jugović, Kostadin Vladićić, Dobro Matović, Slobodan Kuntoš i Čedo Matović. Članovi juniorske ekipe bili su Milorad Vladićić, Pero Janković, Čedo Lučić, Remzo Spahić kojima se kasnije priključio Slaviša Vuković.

Od 1957. godine često smo osvajali republičko prvenstvo, pobjedivali smo i na drugim takmičenjima u Bosni i Hercegovini. Na prvenstvu Jugoslavije »Roma-

nija« nastupa od 1958. godine, kada Ranko Jugović postaje i član reprezentacije Bosne i Hercegovine. U periodu od 1957. do 1964. isticale su se naše smučarke Nevenka Kovačević i Mira Lučić. Prvu titulu prvakinje Bosne i Hercegovine od naših takmičarki osvojila je Nevenka Kovačević koja je u to vrijeme bila jedna od najboljih smučarki u našoj republici.

Nevenka Kovačević je tri godine provela u »Romaniji« i pobjedivala na brojnim takmičenjima u našoj republici. Nakon odlaska Nevenke Kovačević iz »Romanije«, njena prava nasljednica bila je Mira Lučić, koja se isticala na prvenstvima Bosne i Hercegovine u periodu od 1959 - 1962. godine. Mira je pobjedivala i dobijala aplauz kao prava sportistkinja. Kao članica »Romanije« takmičila se na prvenstvu Jugoslavije u klasičnim disciplinama koje je održano 1961/62. na Bohinju.

- Na takmičenjima u alpskim disciplinama u razdoblju od 1950. do 1956. nismo imali uspjeha koliko u klasičnim disciplinama. Naš klub je na tim takmičenjima davao mali broj smučara, uglavnom sve se svodilo na tri imena - Slobodana Kureša, Momčila Lučića i mene. U alpskim disciplinama »Romanija« je doživjela značajan uspon tek 1956. kada smo u naš klub uključili nekoliko talenovanih mladića sa područja Jahorine, Crne Rjeke i Kasindola. To su Cvijan i Miladin Goljanin, Miladin i Dušan Granzov i Đoko Đokanović. Ovi mladići bili su udarna snaga naše alpske ekipe od 1956. do 1963. godine. Sa njima je uspješno vozio i naš Paljanin Petko Nešković. Ta selekcija donijela je odmah značajne rezultate: naš klub je uspio 1957. da osvoji drugo mjesto na republičkom prvenstvu. Godinu dana kas-

nije »Romanija« je postala apsolutni prvak Bosne i Hercegovine u smučanju. Od tada počinje stalno nadmetanje između smučara »Romanije« i Sarajevskog smučarskog kluba.

– Ako se mnogo godina kasnije upitamo šta je to što je našem klubu davao posebnu dimenziju i donosilo mu pobjede u Republici, onda je odgovor ovaj – moral i želja za uspjehom, drugarstvo i pozdravovanje svih članova »Romanije« bili su ispred tehnike i moderne opreme koju su naši rivali imali. Do pobjedničkog trona u pojedinačnoj i ekipnoj konkurenciji stizali smo srcem i velikom željom za uspjehom. Veliki je broj članova koji su u pomenutom razdoblju branili boje našeg kluba, ja sam istakao samo one najbolje. Treba reći da je u drugoj polovini 1955. na čelo kluba došao inženjer Zdravko Mićević, kome pripada velika zasluga za uspjeh »Romanije«. (Monolog Veljka Cvjetkovića)

– Veliki prijatelji kluba bili su: Boban Ilić, sekretar Smučarskog saveza Bosne i Hercegovine. On je na brojnim takmičenjima bodrio naše smučare i isticao da su Pale pravo vrelo smučarskih talenta o kome treba posebno voditi računa i te talente njegovati. »Romaniji« treba pomoći – govorio je Boban Ilić – u materijalnom i stručnom pogledu.

– Pero Lučić iz sela Dovlići bio je uvijek član Smučarskog kluba »Sarajevo«, kao prvak Bosne i Hercegovine uvijek je simpatisao »Romaniju« i bodrio nas na takmičenjima. Mnogo nam je pomogao u stručnom smislu i organizovanju takmičenja na Palama.

– Rajko Tepavčević, takođe dugogodišnji član Smučarskog kluba »Sarajevo«, bio je i ostao veliki prijatelj našeg kluba, pomagao nam je u svakom pogledu kao i Pero Lučić i mi mu za to dugujemo veliku zahvalnost. On je vezu s »Romanijom« produbio i na taj način što je stupio u brak s našom takmičarkom Nevenkom Kovačević pa je Rajko postao zet Pala i »Romanije«.

– Sjećam se i jedne Zdenke (zaboravio sam joj prezime) koja je bila smučarski sudija i koja je pomagala našem klubu naročito kada smo organizovali takmičenja. Zdenka je prvu pravu štopericu kao republički sudija donijela na Pale, pomagala nam na klupskim takmičenjima i treninzima u klasičnim disciplinama.

– Savo Golubović, kao predsjednik Smučarskog saveza Bosne i Hercegovine, strastveno je pomagao »Romaniji« i na svakom koraku bodrio naše takmičare. On je i prvi predsjednik Smučarskog saveza BiH koji je u program Saveza zacrtao finansijsku pomoć »Romaniji«, a koja je u to vrijeme bila neophodna.

– Čedo Lučić, jedan od takmičara »Romanije«, je bio više član Sarajevskog smučarskog kluba. Bio je juniorski prvak BiH u trčanju, član seniorske reprezentacije naše republike. Veliki doprinos dao je našem klubu; bio je omiljen među našim skijašima, pravi prijatelj sporta.

– Kemo Šehić, kao veliki zaljubljenik u sport, bio je predsjednik Opštine na Palama i predsjednik kluba. U »Romaniji« je proveo deset godina kao fudbaler. Bio je dobar smučar; dao je veliki doprinos razvoju smučanja na Palama.